

AZ ELSŐ 25 ELŐFIZETŐNK 2000 FT-OS OÁZIS VÁSÁRLÁSI UTALVÁNYT KAP

XL. évfolyam 2017.

7-8

Kertbarát

magazin

Ára: 690 Ft | Előfizetőknek: 645 Ft

www.kertbaratmagazin.hu

VEKERDY TAMÁS KERTJE

BEMUTATJUK

MIBŐL KÉSZÜL A KÖTÉL?

KERTEK-EMBEREK

RÓZSAMÁMOR

Ajándék
1000 Ft-os
Oázis
vásárlási
kuponnal

A HEGYEK
GYÜMÖLCSEI

A LEPKECSERJÉK

VENDÉGLÁTÁS
DINNYE, TE ÉDES

KERTEK-EMBEREK
SZÁNTÓFÖLDBŐL DÍSZKERT

A SIKERES ÜZLETÉRT KEZDJE A NAPOT A MEGÚJULT MAGYARMEZOGAZDASAG.HU AGRÁRHÍRPORTÁLLAL!

- Megújult külső és tartalom
- Havonta több mint 500 hazai és nemzetközi agrárhír, videóriport
- Több 10 000 cikket tartalmazó agrárhír-archívum

Készült a Kertészet és Szőlészet szerkesztőségében
Alapítva: 1977.
40. évfolyam, 2017/7-8. szám,
2017. július 21.

FŐSZERKESZTŐ:
BIZA KLÁRA
FELELŐS SZERKESZTŐ:
ALGEIER WENDY
TERVEZŐSZERKESZTŐ:
Végh György
OLVASÓSZERKESZTŐ:
Tömpe Anna
TITKÁRSÁG: Kiss Jánosné

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
1141 Budapest, Mirtusz u. 2.
Postacím: 1581 Budapest, Pf. 294
Telefon: 273-2290
Tel./fax: 273-2285
E-mail: titkarsag@
kerteszetesszoleszet.hu

A címkép a Floradania felvétele

KIADJA
a Magyar Mezőgazdaság Kft.
Felelős kiadó:
SÁRI ENIKÓ ügyvezető igazgató
HÁJÓS LÁSZLÓ ügyvezető igazgató

LAPTERJESZTÉS, PÉNZÜGY:
Laczó Angéla, Hajcsér Anna,
Szabó Idkó
MARKETING: Horváth Roland vezető
MUNKATÁRSÁK: Kovács Réka,
Bárdos László tervezőgrafikus
ÜGYFÉLSZOLGÁLAT:
Huszliné Csekő Emma,
Petróné Márton Gyöngyi
Tel.: 470-0411, fax: 470-0410

HIRDETÉS:
Bácsi Nóra
Tel.: (+36)-(30)-982-6369
barsi.nora@magyarmezogazdasag.hu
Dohány Árpád
Tel.: (+36)-(70)-232-4231
dohany.arpad@
magyarmezogazdasag.hu
Kiss Jánosné
Tel.: 273-2285, 273-2290
titkarsag@kerteszetesszoleszet.hu

Minden jog fenntartva!
A lapból értesítéseket átvenni
csak a Kertbarát Magazinra való
hivatkozással lehet.
A hirdetések és egyéb
reklámkiadványok tartalmáért
a kiadó felelősséget nem vállal.

TERJESZTÉS:
Előfizetésben terjeszti
a Magyar Posta Zrt.
Postacím: 1900 Budapest
Előfizetésben megrendelhető
az ország bármely postáján,
a hírlapot kézbesítőknél,
a www.posta.hu webshopban
(https://eshop.posta.hu/storefront/),
e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu
címen, telefonon a 06-1-767-8262
számon, levélben a Magyar Posta Zrt.
1900 Budapest címen.
Külföldre és külföldön előfizethető
a Magyar Posta Zrt.-nél:
a www.posta.hu webshopban
(https://eshop.posta.hu/storefront/),
1900 Budapest, 06-1-767-8262,
hirlapelofizetes@posta.hu
Belföldi előfizetési díj
egy évre: 3870 Ft, fél évre 1935 Ft.
Arusításos úton terjeszti
a Lapker Zrt., a Magyar Posta Zrt.,
valamint az alternatív terjesztők.

NYOMJA:
Ipress Center Central Europe Zrt.
2600, Vác Nádas utca 8.
Felelős vezető: Borbás Gábor
A nyomdai megrendelés törzsszáma:
Sz-12/99
Nyomás: 2017. július 14.
HU ISSN 0133-9435

A kiadó ISO 9001:2008 szabvány
szerint tanúsított

www.magyarmezogazdasag.hu
Szerkesztő:
Práger Ádám, Kiss Melinda

Viszlát, narancssárga petúniák!

Számomra a tavasz egyik fénypontja, hogy virágdíszbe öltöztethetem a balkonládáimat, a kertbe kitett nagy cserepeimet. Mióta rendszeresen látogatom kerteszerető emberek kertjeit, megnyogdtam, hogy bolondériámmal nem vagyok egyedül. Kedvencem a rózsaszín-lila-kék-fehér összeállítás, de a piros-narancs-sárga ütős hármasa is szóba jöhet. Néha több kertészetet is végigjárom, mire megtalálom a megfelelő párosításokat, sajnos nem mindegyik kertész, kertészet veszi a lapot, csak szűkmarkúan válogat a nemesítőcégek igazán bőséges faj-, fajta- és színválasztékából.

Bizonyára sokan észrevették már, hogy vannak olyan fajok, amelyek virágaiban természetes módon nem fordul elő néhány szín. Például nincs kék rózsza, de sárga szarkaláb sem. A tüzes virágszíneket birtokló fajokból hiányzik a kék, és fordítva. A nemesítők persze minden fortlyt bevetnek, hogy becsempésszék a virágokba a hiányzó színt, esetenként a megengedettnél egy kicsit többet is.

Hosszú évekig senkinek nem tűnt fel, hogy narancssárga változatokkal bővült a petúniák választéka, holott hagyományos nemesítési módszerekkel nem lehet kikényszeríteni ezt a színt belőle. Ám idén tavasszal egy finn kutató kimutatta, hogy az bizony génmódosítás eredménye. A hír futótűzként terjedt, a bomba robbant: a hatóságok, illetve a szaporítóanyag-forgalmazó cégek idén tavasszal egész Európában – így nálunk is – sorra begyűjtötték a természetöktől és megsemmisítették a még készleten lévő narancssárga virágú balkonpetúniákat, hiszen jogszabály mondja ki, hogy génmódosított növények nem forgalmazhatók. Hát így járt ez a petúnia a kukoricától „kölcsonkapott” sárgaságával.

Azért maradt még bőven színválaszték, a tiszta narancssárga színt pedig megtalálhatjuk például a petúniákhoz nagyon hasonló, kisebb virágú *Calibrachoákban*. Aki pedig tavasszal még idejében szert tett a narancssárga petúniára, nyugodtan élvezze szépségét a nyár végéig.

Algyei Wendy

Frissítő kedvezmények!

A Magyar Mezőgazdaság Kft. kiadványainak nyári akciós előfizetési árai:

KIADVÁNY	1 ÉVRE	1/2 ÉVRE
Magyar Mezőgazdaság	24 720 19 800	12 360 9 900
Kertészet és Szőlészet	22 080 17 700	11 040 8 850
Kistermelők Lapja	4 920 3 900	2 460 1 950
Méhészet	5 160 4 140	2 580 2 070
Kerti Kalendárium	3 900 3 100	—
Kertbarát Magazin	3 870 3 090	—
Pegazus - A lovasok lapja	8 340 6 600	—
Borászati Füzetek	8 400 6 720	—

20%
KEDVEZMÉNY

ELŐFIZETHET A
MAGYARMEZOGAZDASAG.HU/2017NYARIAKCIO

honlapon, a 06-1-767-8262 számon,
a hirlapelofizetes@posta.hu e-mail címen vagy a www.posta.hu
oldalon és személyesen az ország bármely postáján.

Az akció 2017. június 12 - augusztus 31 között érvényes, valamint más akciókkal nem összevonható.

Kertbarát

BEMUTATJUK

- 6 A nyári égbolt
- 40 Kivi a kertben
- 42 Széncinegék
- 44 Kapkodjuk a fejünket
- 46 Miből készül a kötél?
- 52 Lepkecsérjék, nyári díszek

IDEGEN TÁJAKON

- 16 A Chiswick-ház és kertje Londonban

KERTEK-EMBEREK

- 8 Vekerdy Tamás

- 12 Szántóföldből díszkert

- 20 Rózsamámor

KERTET ÉPÍTÜNK

- 24 Évelőkiültetések

IDŐSZERŰ

- 31 A fa és az árnyéka

- 36 Betárolás

ITTHON

- 28 Gyógynövénykert mindenkinek

- 38 A hegyek gyümölcsei

KERTÉSZPALÁNTA

- 50 Milyen növények laknak Vízipók-csodapók háza táján?

VENDÉGLÁTÁS

- 56 Dinnye, te édes

MAGOT KÜLDÜNK

- 67 A nyírlevelű körte

KÖSSÜNK VIRÁGOT!

- 58 Egyedi menyasszonyi csokrok
Fiúk dísz
Tartós virágdíszek
Egyenesen a kertből

- 64 Posta

VIRÁGÁGYÁSOK A KERTBEN

A nyári égbolt

Ha csendes magányunkban sétálva vagy padra leülve átengedjük magunkat a természet vagy a kert, az ember alkotta természet varázsának, megérezhetjük a belőle sugárzó energiát, amiből töltekezhetünk.

1. ÁGYÁSRÓZSA

(*Rosa 'Botticelli'*)

2. MACSKAMENTA

(*Nepeta 'Walker's Low'*)

3. LIGETI ZSÁLYA

(*Salvia 'Caradonna'*)

4. KERTI SZARKALÁB

(*Delphinium 'Pacific Summer Skies'*)

5. TÖRPE CSERSZÖMÖRCE

(*Cotinus coggygria 'Lilla'*)

6. SELYMES PALÁSTFŰ

(*Alchemilla mollis*)

7. GÓLYAORR

(*Geranium 'Johnson's Blue'*)

8. MARGARÉTA

(*Leucanthemum margaritae*)

9. ÓRIÁS DÍSZHAGYMA

(*Allium giganteum*)

10. BŐRLEVÉL

(*Bergenia cordifolia*)

Nepeta 'Purple Haze'

A nyár elején robbanásszerű növekedésnek indult növények energiával, bizakodással néznek az év elé. Rengeteg virág kevés munkával sok örömet nyújthat, ha azokat a kertünk adottságainak megfelelően válogatjuk össze.

Úgy tervezzük meg a virágágyásainkat, hogy legalább háromféle növény viragozzon egy időben, amelyek színei harmonikusak, és erősítik egymást. A színek összeválogatásánál segítség lehet az a színekombináció, amit az angol kertészek oly nagy sikerrel használnak. A „narancsbarát” és a „rózsaszínbarát” színek elkü-

lönítésével harmonikus hatást érünk el. Egy ágyáson belül csak az egyik csoport színeit használjuk. A narancsbarát színekben pompázó ágyásban a sárga, a narancs, a piros és az élénkzöld színek uralkodnak, a rózsaszínbarát virágágyásban pedig a kék árnyalatok, a rózsaszín, a lila, a bordó, a szürke és a hamvaszöld színek. A fehérnek különleges a szerepe, mindegyik összeállításban alkalmazható, sőt az egymást ütő színek (például rózsaszín és narancssárga) elválasztására, összekapcsolására a fehér a legjobb megoldás. A fehér virág minden kiülte-

tésnek könnyedséget, finomságot kölcsönöz.

Derűs nyári hangulatot varázsolnak kertünkbe a képeinken bemutatott, rózsaszínbarát színekben pompázó virágágyások. A nyári égbolt sokféle kékje tükröződik a macskamenta, a gólyaorr, a zsálya és a szarkaláb színeiben, melyek harmóniában állnak a rózsza hamvas rózsaszínjével és a margaréta fehér virágfejeivel.

Az igényes évelők, illetve a rózsák tápanyagban gazdag, morzsalékos talajt, napfényt és rendszeres vízellátást kedvelnek.

A mezei margaréta elnyílt virágfejeit időben vágjuk vissza, mert magjait elhullatva ott is kikel, ahol nem szeretnénk. A macskamenta az egyik leghosszabb ideig nyíló évelőnk. Akár visszavágjuk, akár nem, októberig nyílik. Ha június végén a felére visszavágjuk, akkor szebb lesz az alakja, és új virágokat bont, ráadásul öntözni sem szükséges, a száraz, napos helyeket is elviseli. A gólyaort és a selymes palástfüvet csak esztétikai okból vágjuk vissza, szebb lombot fejlesztenek ezután.

A képen látható ágyásban a nyár eleji virágzási csúcs idején sokféle évelő nyílik, amit a díszhagymák hatalmas lila gömbjei emelnek ki. A rózsák ugyan a fagyokig folyamatosan bontják a virágaikat, mégis a nyár közepére, majd ősre új arcát mutatja az ágyás, akkor más évelők virágzási ideje jön el.

Ambrus Mária Zsófia

Titokzatos kertek

Dunakeszi csöndes, falusi hangulatú utcájába érkezünk. A házak előtt fák, tarka előkertek. A Vekerdy-portán kis fekete kutya jelzi izgatottan jöttünket. Malvin, a nyírott szőrű puli, szeret fölugrálni a vendégekre, ezért olykor elrekkenti a házigazda. Mi viszont körbesétálunk a kerten, amit az utca felől a ház, körben pedig zöldsövénynyel sűrűn borított kerítés zár le. A szellős, áttekinthető tér közepén hatalmas hársfa illatozik, alatta nyírott gyep. Érett termés piroslik a terasz előtti meggyfán, körötte rózsák, színes virágok. A kert végében borostyánnal befutott angolos, árnyas zug rejtőzik magyalbokor és fenyők védelmében. Itt ülünk le beszélgetni.

A családi fa

– A Barátság úton, panelben laktunk – kezd a kertvásárlás történetébe Vekerdy Tamás. Amikor aztán a fiúk után megszületett Anna lányunk, már alig fértünk el a lakásban. A gyerekeknek egyetlen szoba jutott, a kiságytól a testvérek mozdulni se tudtak, a tanulóasztalt is csak félig guggolva érték el. Tágasabb lakásra és kertre vágytunk, különösen a feleségem. Épp jókor jött, hogy megnyertem egy szakmai díjat, annak segítségével megvehettük itt a régi kis házat '93-ban. Idővel átépítettük, s a szerszámkamraként, nyári konyhaként használt épületrészeket is hozzákapcsoltuk. A telek korábban szőlőskert volt, teli betonkarókkal.

• *Rá se lehetne ismerni, alaposan átalakították.*

– Kitakarítottuk, befűvesítettük. Csak a kezes kutat hagytuk meg, és néhány gyümölcsfát a kerítés mentén. A szőlő se maradt, a kiszedett vesszők és a halomba hordott, majd földdel lefedett betonoszlopok egy részéből szánkózódomb lett. Két dologhoz ragaszkodtunk: nyírfát és fenyőt kértünk beköltözéskor a kertésztől, aki segít kialakítani a kertet.

• *Pedig szemmel láthatóan a pompás, nagy hársfa áll „uralkodóként” a központban.*

Vekerdy Tamás
pszichológus, író
a gyerekek hivatásos ismerője, aki értő szemmel tekint rájuk, és munkáiban bölcs humorral, türelemmel képviseli az ő világukat.
Maga is gyakorló családapa: egy Duna-közeli kertés házban nevelték föl feleségével, aki szintén gyermekpszichológus.
Meggyőződése, hogy a természeti környezetbe „kiszabadult”, sokat mozgó gyerekek jobban fejlődnek, teljesebb életet élnek.
Kivált, ha a szülők maguk adnak kulcsot nekik a természet fölfedezéséhez.

– Kezdetben semmi árnyék nem védett a tűző naptól. A legnagyobb fiam gondolt egyet, hogy majd ő ültet ide fát. Hozott is kicsi hársfacsemetét, kiásta a gödröt, és letette. Nem sejtettük, hogy ilyen óriásira nő, szinte birtokba veszi a teret. De gyönyörű, és árnyat ad. Másik kedves „családi fánk” a meggyfa a terasz szélén. A feleségem édesapjáéknak Dömsödön van nyaralójuk, onnan hoztuk a kis magoncot. Megeredt, szépen fejlődik, és finom meggyet ad. Több gyümölcsfánk is van: alma, szilva, cseresznye és egy tengődő barack, amin idén egy szemet se látok. Igaz, régebben a kerti tűzrakásnál meg is pörkölődött szegény. A kert végében áll a nagy, korai cseresznye. Sok vendégünk járt rá. A lányom és a fiam is felmászott a magasba, leszedték, amit elértek, de tömörök gyümölcs maradt fenn.

• *A madarak öröme. Kik látogatják a kertet?*

– Rigók, cinkék, sok a szarka. Télen az etetőre a legkülönbözőbb madarak jönnek, köztük harkály, szajkó is. Csak a verbekek tűntek el. A házfalon korábban sűrű vadszőlő futott, azt imádták. Százával ülték benne, és ették. Most málnát tettünk a fal tővébe.

• *Gyerekbirodalomról árulkodnak a játékok: homokozó, hinta, fából épült színes meseházikó.*

– A hintát is a nagyfiam, Dani ácsolta régebben a kistestvéreinek. Ma már az unokák használják. Az ő kedvükért áll itt a kisház is. Méghozzá nem akármilyen: még fagyaltkiadó ablaka is van, lehet benne „boltot üzemeltetni”. Van két kormány is a két ablak alatt, a kék színű Benié, a piros Samué.

• *Szerencsére a mesében az a csoda is megtörténhet, hogy kétfelé kormányozzák a járgányt, mégis halad...*

Elvarázsolt város

• *Nyilván a legjobb a természetben felnőni, azt fölfedezni. Ma mégis mindenki attól félti a fiatalokat, hogy a virtuális világ erősebben hat rájuk. Hogy látja tanár úr, a kerti varázslatok el tudják vonzani a gyerekeket az elektronikus kütyük nyomogatásától?*

– Kicsiknél, 8-10 éves korig a szülők feladata, hogy igyekezzenek távolabb tartani őket, más élményt, más lehetőségeket kínálva. A kamasz aztán úgyis megy a maga feje után. De ha korábban nem vált függővé, akkor később ki fog jönni a virtuális örületből. Nemrég érdekes tanulmányt olvastam: a göttingeni klinikán kutatták, hogyan fejlődnek azok a kisgyerekek, akik nem mozognak eleget. Kiderült, hogy ez még a beszédfejlődésre is kihat! Renyhébb a beszédük, és több a zavar, a

beszédhiba. Hiszen a beszéd maga is mozgás: sokféle látható és láthatatlan izom összerendezett mozgása. Ehhez is kell a szabadban való játék, a szaladgálás, üvöltözés, fára mászás. De én optimista vagyok! Jósolták, hogy az Y generáció tagjai, a „digitális bennszülöttek” már nem is fognak találkozni, csak neten tartják a kapcsolatot. Ehhez képest a romkocsmákat éppen ez a generáció hozta létre. És mit csinálnak ott: összejönnek, leülnek, isznak és beszélgetnek, mint régen a kávéházban. Ez a jóslat nem vált be.

• *A gyerekkor mindenében mély lenyomatot hagy. Önnek milyen emlékei vannak?*

– Hódmezővásárhelyen a családi „öreg házban” éltek nagyapámék, akiket én már nem ismertem. Különös, ódon hangulatú kertjükben óriási tiszafák, és terebélyes diófa állt, a földön nem fű volt, hanem borostyán futotta be. Ott csillogott a kert mélyén a *Németh László* által megírt jellegzetes régi, artézi kút részcsöve. A kertben érdekes, L-alakú ház állt, tágas üvegezett verandával, ahol a nagy asztal körül együtt ebédelt, vacsorázott a család. Unokatestvéreimmel naphosszat játszottunk a kertben, ami zöld volt, és titokzatos. Unokahúgommal – akibe persze sze-

relmes voltam kisgyerekként – békákat fogdostunk a régi szemétdombon. Később, kamaszkoromban is sokat üldögéltem a diófa alatt a hajnali órákon. Volt annak a belvárosi résznek valami sajátos, költői hangulata, talán némelyik erdélyi városhoz lehet hasonlítani. Közel esett a Népkerthez, a végében városfal-maradvány volt, kis kapu vezetett át rajta lépcsőkkel. Az utca, a járda téglával kirakva. A neve: Oldalkosár utca, elvarázsolt hely volt. Mára eltűnt, ledózerolták, és lakótelep lett a kertes házak helyén.

• *Ám a saját kertjében is fákön-földön fut a borostyán, itt is L-alakú a ház, és zöld tónusú a kert. Valamit megőrzött az idők mélyéből, az eltűnt varázslatból.*

A Föld és a kozmosz

– A kert mindig a rejtélyek, a beavatás, a titkok helye. Alkotók kedvelt témája. *Goethe* önéletrajzi művében, a *Költészet és valóságban* egy rejtélyes kertről ír, amire gyerekkorából emlékezik. *Alain-Fournier* regényében, *Az ismeretlen birtokban* a főhős különös kastélykertbe téved, majd egész életében keresi az elveszett helyszínt, s akit ott megismert. A kert izgalmas, organikus „lény”, ember által meg-

művelt, kultivált hely, mégis a természet maga erejével jelenhet meg benne. A világegyetemmel van kapcsolatban. Kert nincs nap nélkül, a Nap pedig a kozmosz uralkodó része a számunkra, rejtélyes folyamatok zajlanak a növényekben a nap energiájával. Már az is csoda, ahogy tavaszunként a nap erejétől minden kiszöldül, újraéled. A kert a földre levontott kozmosz.

• *Ahogy cseppben a tenger, úgy a legkisebb kertben is fölsejlik a világmindenség. Erre is rányithatja a gyerek szemét a szülő?*

– Apámmal voltak ilyen élményeim. Szenvedélyes kiránduló volt, Budán, a Csúcs-hegy tetején vett is telket, közvetlenül az erdő alján. Oda jártunk fel a családdal, barátokkal. Emlékszem, esténként néztem vele a lemenő napot. Aztán az égen a csillagképeket mutatta: ott az Orion, a Va-

dász, ott a Cassiopeia – és mesélt róluk. Nagy hatással volt rám apám, ő vezetett be a természetbe, a világmindenségbe, és ezek az alkonyi órák belém vésődtek. Amikor már jobban ment az ügyvédi irodája, újabb telket vásárolt a hegyen. Két ház is állt rajta, az egyikbe mi jártunk nyaralni, a másikban lakott valaki, aki gondozta az öt és fél hold földet. Volt istálló is, állatok, tehének, még ló is a szántáshoz.

KISS GERGELY FELVÉTELEI

Persze, ültem, lovagoltam is Bandin, bár nem volt kimondottan hatásos.

• *Ma már elképzelhetetlenül vadregényes lehetett a hegy akkoriban.*

– Mindez nagyon régen volt, a 40-es évek második felében. Rengeteget játszottunk estébe nyúlóan a szomszéd gyerekekkel, kergetőztünk, fáról ettük a gyümölcsöket, bányásztunk a Mélyút agyagos oldalfalában.

• *Mosolyog a szeme, ahogy idézi a hajdani élményeket. Saját gyerekeinek tovább tudta adni a természet szeretetét?*

– Igyekeztünk, vittük őket mindenhová. Szerencsére közel a Duna, ami nagyszerű lehetőségeket kínált. Gyönyörű, százéves strandja volt Dunakeszinek, csónakházzal, zuhanyzóval, kavicsos parttal, lábakon álló kis gondnokházzal. Hatalmas nyárfákkal, jegenyékkel, füzekkel. A víz ki-mosta a gyökereik alól a földet, és furcsa alakzatok képződtek. A gyerekeim képzeletbeli várnak, mozdonynak, konyhának, rakétakilövőnek használták az érdekes gyökérzetet, ami között jól elmulattak. Pancsoltak, kavicsot, kagylót gyűjtögettek. Mára nyoma sincs e vízparti világnak. Jöttek ilyen-olyan vállalkozók, fölhúztak diszkósátrat, sörpultot, lebontották a műemlék szépségű gondnokházat, kabin-sort, csónakházat, hogy szálloda épüljön. Kivágták az árnyékot adó ősfákat, hogy – nehéz elhinni – úszómedencét építsenek a Duna partjára. A sors bosszúja tán, hogy soha nem működtek ezek az ötletek, senki nem használja az építményeket.

• *A hajó pedig szárazra került, és különös kerti tereptárgy vált belőle.*

– Nem maradt hová tenni a parton, hazahoztuk. Fiatalkorunkban vettük a feleségemmel, a jó kis guruló üléses, kétevezős kílóbót. Az idők során elvált, és a renoválása többbe kerülne, mint egy új. Meg aztán, a gyerekek se érnek már rá használni.

Búcsúzóban házigazdánk még megmutatja kedves utcai juharfáit, amikre épp rálát az ablakukból.

– Most vágják le az úttest fölé boruló ágakat. Ettől eltűnt a szép dús lombzat, átlátni a ritkás koronán. Általában nem értem a fák iránti dühöt mifelénk. A kitűnő építész, *Le Corbusier* szerint a törökök azt mondják: ide házat akarunk építeni, ültessünk fákat! Az európaiak meg azt mondják, ide házat akarunk építeni, először is vágjuk ki a fákat!

Engem a fák lenyűgöznek. A kertek szerkesztési részei, gyönyörűek, szuverének, és valami nagyon fontosat közölnek föld és ég összekötöttségéből. Az ég felé, a fény felé törnek, míg a nap játssza bennük rejtélyes alkímiáját...

Sándor Mária

Szántóföldből DISZKERT

A csendes kis falu egyik zsákutcájába vezet az utunk, már-már elbizonytalanodunk, amikor a zsákutca legvégén meglátjuk a mives kovácsoltvas kaput, mögötte a nyíl-egyenes járdát két oldalról szegélyező gömb-cseplésmeggy fasort, mintegy ízelítőt a franciás, barokkos hangulatú kertből. – Kénytelen vagyok nyírni két oldalról, mert a végtelenségig terjeszkedne, *elegyünk szoba vendéglátónkkal, Lőrincz Tiborral*. Kétemberes feladat: amíg a létrán dolgozom a magasban, valakinek folyamatosan néznie kell messziről, hogy valóban egyenes-e a metszett felület.

40 évvel ezelőtt

A fák körül árnyékliliomok, hortenziák fűdőlnek a reggeli napfényben, közöttük a vidéki kertek hangulatát idéző virágok teremtek meg a kapcsolatot a környező kertekkel.

– A szomszédos telek a szüleimé, *kapcsolódik a beszélgetésbe Tibor felesége, Kati*. Amikor fiatalon Budapestre költöztem, azt gondoltam, soha nem fogok ide visszatérni, most pedig el sem tudnám

A Kertnézőben mozgalom igazi különlegességet vett föl látogatható kertjei sorába: Tereskén, az apró Nógrád megyei faluban francia ihletésű, csaknem háromhektáros magánkertet láthattak az érdeklődők júniusban.

máshol képzelni az életemet. Negyven évvel ezelőtt vettük meg ezt a telket, pontosabban a majdnem háromhektáros területnek csak egy részét, 600 négyszögöl földet. Fekete ribizlit kezdtünk el termesztetni a hosszú, keskeny nadrágszíjparcellán. A végébe, a patak mellé építettünk magunknak hétvégi házat – még ma is megvan, szerszámtárolónak használjuk –, abban laktunk hétvégenként, amikor idejártunk Pestről.

– Lent a völgyben azonban olyan hideg volt, hogy alig akadt olyan este, amikor ne kellett volna befűtenünk, *veszi át a szót Tibor*. Elkezdtünk vágyakozni a fönti, napsütöttek után. Teljesült is az elképzelésünk, fokozatosan megvásároltuk a mellettünk lévő telkeket, összesen tízet. Bollandnak néztek minket, hogy északi tájolá-

sú telekre fáj a fogunk, de mi tudtuk, hogy a napsütés domboldalon a nyári melegekben jól jön a tűző naptól folyamatosan védett, északra néző terasz, nem is beszélve a csodás panorámáról. Tiszta időben a Tát-ra hősípkás hegyeit is látjuk, és jól tudjuk, ha behavazódnak, ide is hamarosan megérkezik a hideg. A Nógrádi-medencét – ahol vagyunk – minden oldalról hegyedombok ölelik körbe, kivéve északról. Onnan érkezik a friss, jó levegő, és sajnos tenként a hideg is, nem véletlenül az ország leghidegebb zuga. A tavalyi tél különösen kegyetlen volt, nagyon sok növényünk odalett, vagy tövig visszafagyott. Hosszú ideig volt mínusz 30 C-fok körüli hideg, ráadásul hirtelen jött, fölkészületlenül érte a növényeket. Elfogytak a puszpángmolytól sikeresen megvédett bukszuszok, a rózsák egy része, a levendulák egytől egyig, a selyemakác, a babérmeggy, tövig visszafagyott a füge, a patak partján a bambuszgyűjtemény, a madárberkenyék, és nagy fájdalomunkra a franciakert kontúrjait megrajzoló mirtuszloncok is. Így idén tavasszal szinte mindent előlről kellett kezdenünk. A tövig visszafagyott, vagy nagyon súlyosan károsodott, de még mozgatható növényeket a nemrég csatolt ketrészbe visszük át „lábadozni”. Ott nincsenek szem előtt, hagyunk nekik időt regenerálódni a csapás után.

– Mintha a fagykárok miatti gondunk-fájdalmunk nem lenne elég, a néhány héttel ezelőtti özvízszzerű zápor miatt megáradt patak a japánkertet is elmosta, iszapból új terepszinteket alakított ki, gumiabroncsot „épített be” a kis szigetbe.

Francia ihletésű

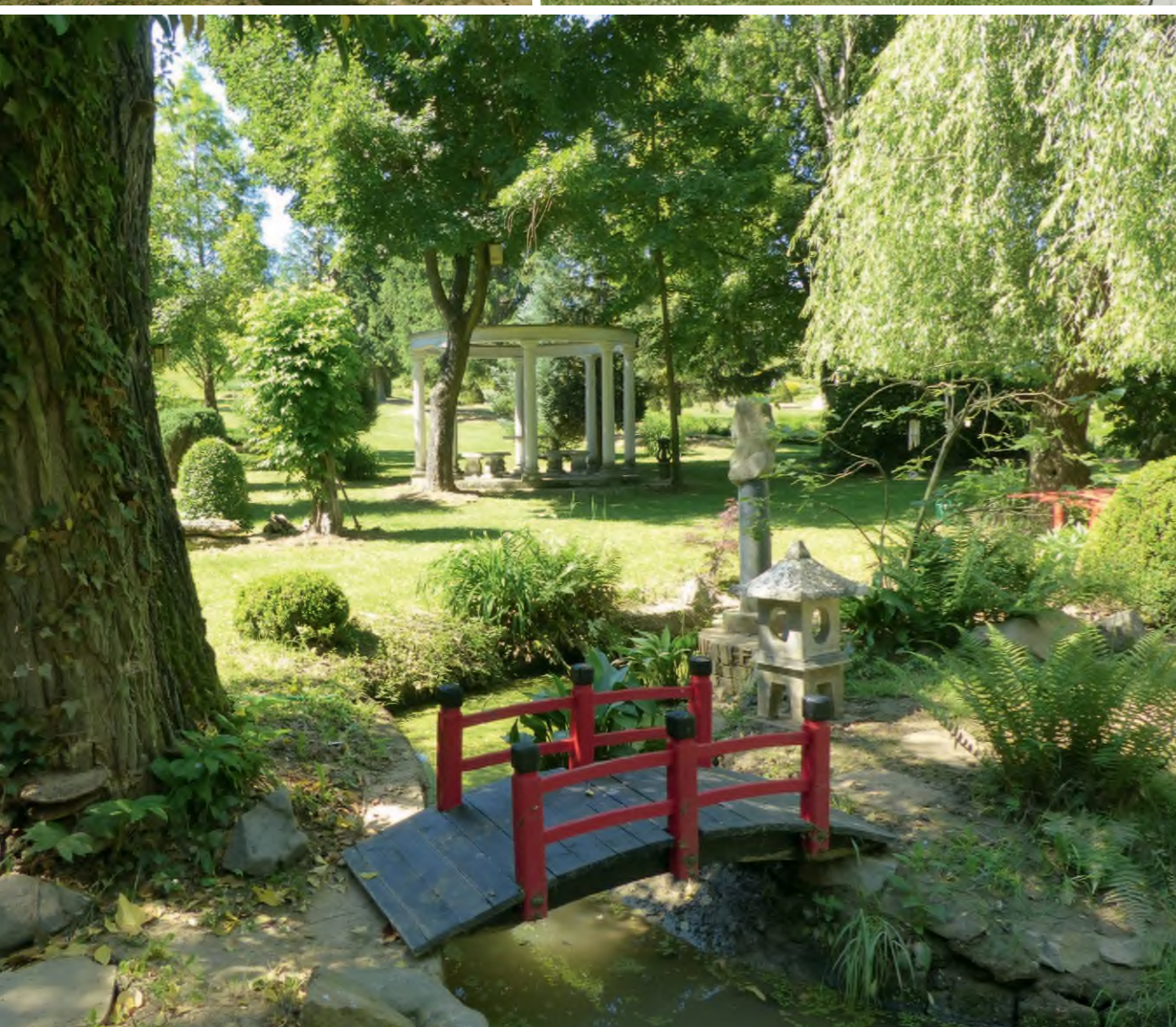
• *Visszakanyarodva a kezdethez, hogyan lett a szántóföldből, illetve a gyümölcsösből díszkert?*

– Amikor 12 évvel ezelőtt a házuk föl-épült, megújult erővel fogtunk a kert átalakításába. Több időnk és energiánk jutott rá, hiszen meghoztuk a döntést, itt szeretnénk tölteni nyugdíjas éveinket. A gyümöl-

LŐRINCZ TIBOR ÉS A SZÉRZŐ FELVÉTELEI

csöst és a fokozatosan hozzácsatolt, rendkívül elhanyagolt bozótos területeket díszkertté kezdtük alakítani. Egyedül a ház melletti dísztó szerepelt az eltökélt elképzeléseink között, a többi ötletszerűen, menet közben alakult ilyenné. A tavat mesterember építette, a többi mind a saját kezünk munkája. A kúriaszerrű, szimmetrikus, domboldalra támaszkodó ház köré mértani, francia ihletésű kertet képzelünk el. Nem idegen a tájtól az efféle épület, két – szebb időket látott – kastély is van a faluban nem messze tőlünk, az egyiknek ide látszanak az évszázados fái, mutatja a keleti irányban tornyosuló facsoportot Tibor.

Először a kertet felosztó úthálózat születt meg, aztán a szökőkutak, szobrok is megtalálták a helyüket. Sok növény a kertészetek kiselejtezett áruja volt, mára méretes, egészséges sövény lett belőlük. Tejfölsphárban, a Tátrából hoztuk a fenyőket, ma tekintélyes tagjai a kertnek. A formára nyírható növények mellett különlegességeknek is adtunk helyet. Több mamutfenyő, sokféle juhar, így például a hámló kergével díszít mandzsu juhar, a patakparton mocsárciprus, fent a gyümölcsös részben pedig tíz tő kínai tuskéfa vagy más néven szecsuanai borsfa (*Zanthoxylum piperitum*) nevelkedik. A termése állítólag annyira csípős, hogy egyetlen szem is elzsibbasztja a száját.

Madárparadicsom

Közben külön kapuval-kerítéssel elkerített kertbe lépünk. A bejáratnál jókora rovarhótel, körülötte régi földművelő eszközök: szecsakázógép, répadaráló, régi idők megmentett emlékei. Hangos ricsaj jelzi, hogy itt nem a növényeké, sokkal inkább az állatoké a főszerep.

– Rajongunk a madarakért, külön részt különítettünk el itt nekik, ami a házból alig látszik, mert nyírfák és vérszilvák vegyes fasora teljesen eltakarja. Sajnos tavaly csúnyán elbánt velük a róka és a sas, így az idén uborkahálóval fedtük be az egész területet. Legékesebb madarunk a fehér és a színes páva, reggelként, amíg hűvös az idő, szívesen illegetik magukat kiterjesztett farktolakkal, most a melegben már nem pazarolják ilyesmire az energiájukat.

A madárházak mind különbözők, egyediek, az egyik indonéz stílusú, tűzzománc díszekkel és beépített balusztráddal, a másiknak kandallórács és sírkőrészlet lett a dísz. Mini galambok, papagájok, ördögtyúk, pulykák, fürjek, fécánok és kanárik otthona. A kert többi részében is szívesen lá-

www.kertnezoben.hu

tott vendégek a vadon élő madarak, összesen 120, saját készítésű madárodú várja őket a fákön.

A „hangos” kertet elhagyva a veteményesbe vezet az utunk. Mint afféle hagyományos vidéki kertben, minden megterem benne. A sárgarépat magas-

ágyásba ültették, állítólag a sárgarépa-moly lárvája nem mászik fel odáig. A szomszédos melegházban nevelkednek a palánták, kikerülésükkel különleges paradicsomoknak, tökféléknek (pl. hokkaido töknek) adják át a helyüket.

Keleti hangulat

A mérgét kiadott patak mentén elérkezünk a japánkerthez, bár Tibor inkább japán hangulatú meditációs kertnek nevezi, már amit meghagyott belőle a villámárvíz. A kapu, a hidak ugyan mind keleti hangulatúak, de ennél jóval kifinomultabb, összetettebb a valódi japánkert eszköztára. Mögötte a régi házikó emlékeket idéz. Csipkerózsika-álmát alussza a homokozó és a játszóvár, minden úgy maradt benne, ahogy hagyták idestova 20 éve a gyerekek. Talán majd az unokák fölébresztik, új életre keltik a birodalmat, *fűzik hozzá reménykedve, egymásra nézve*. Mellette az ugyancsak sok-sok éve elhagyatott medence viszont más szerepet kap, víztározóvá szeretnék alakítani. Bár csak a ház körüli részt, illetve az új ültetéseket, a virágokat öntözik, a két fúrt kút nem győzi, elkel a víztározó tartaléka.

Még föl sétálunk a telek szántóföld felőli határához, a gyümölcsösbe, szomorúan nyugtázzuk, hogy a fagy és a madarak nem sok mindent hagytak a háziasszonynak befőzni, majd a halványan még elkülönülő, keskeny „őskerten” át visszaindulunk a házhoz a több mint egyórás kertjárásból. Leülünk egy frissítőre a ház előtti teraszon, megnézzük a régi idők képeit, néhány légi felvételt, így összeáll a kép, hogy ketten milyen nagy horderejű munkát vittek véghez az elmúlt 40 évben.

• *A súlyos nyomokat hagyó fagykárok ellenére is igazi különlegességet láthatott a Kertnézőben csapata. Hogyan kerültek kapcsolatba a mozgalommal?*

– Valójában a testvérem szomszéd utcában levő kertjét szeretnék volna bemutatni, meséli Kati, de ő inkább minket ajánlott. Küldtünk is bemutatkozó képeket a kertünkről, mire érkezett a válasz, hogy a sajátunkról is szeretnének látni felvételeket, nem csak arról a magazinból vett szép, francia kertről. Kell ennél nagyobb elismerés?

Algeier Wendy

A CHISWICK-HÁZ ÉS KERTJE

Londonban

A Temze, a legfontosabb brit vízi út szeszélyesen, többnyire szabályozatlan mederben kanyarog kilenc dél-angliai grófságon és Londonon keresztül, ősidők óta mindmáig fontos szerepet játsza az érintett területeken. A nyugat-londoni Chiswick kerületet is e folyó egyik nagy kanyarulata öleli körbe. A szomszédai elegáns, drága lakóközetek és a londoniak által szívesen látogatott nevezetes kertek és parkok, mint például a Királyi Botanikus Kert Kew-ben, a Syon Park vagy a Richmond Park.

A villa főhomlokzata

A Medici Vénusz szobor másolata a Dór Oszlop tetején a Rózsakertben

Az átlag angol polgárnak két dolog jut eszébe Chiswickről: a Fuller's sörgyár, amely a legrégebbi és legnagyobb sörfőzde Londonban (fő terméke, a London Pride a legkelendőbb csapolt ale sör a szigetországban), és a 18. századi, neopalladiánus stílusban épült Chiswick-ház, illetve a körülötte elterülő kert, az angol tájképi kertek egyik korai gyöngyszeme.

Tájképi

A 26 hektáros kert közepén álló Chiswick-ház – a legkiválóbb fennmaradt neopalladiánus épület Londonban – *Lord Burlington* tervei alapján épült. A kert tervezésében eleinte a királyi főkertész, *Charles Bridgeman* (1690–1738) is részt vett, de a túlnyomó rész a híres-neves *William Kent* munkája.

Érdeemes néhány szót ejteni a kert és a ház keletkezésének főszereplőiről. Korának jelentős személyiségét, az 1694–1753 között élt *Richard Boyle-t* – Burlington III. és Cork IV. lordját – kortársai úgy jellemezték, hogy ő „a művészetek Apollója” vagy az „építőművész lord”. Tehetséges építész volt, ő hozta és honosította meg a palladiánus építészeti stílust a Brit Királyságban és Írországbán.

William Kent (1685–1748) az angol tájképi kert atyja, a kertművészet halhatatlan, kiemelkedő alakja. Hitvallása szerint „minden kertészkedés tájfestés”. Forradalmi ötlete volt, hogy vizuálisan kinyitotta a kertet, a jellegzetes angol vidéki táj így szerves részévé vált műveinek. Számos kertművészeti alkotása a tájképi kertstílus kiváló, korai példája.

A Chiswick-ház helyén eredetileg egy 1610 körül épült Jakab-kori udvarház állt. A tulajdonos családja nyaralóként használta, kiemelve a londoni belvárosi palotájukból, a Burlington-házból. Az épület azonban a tűz martaléka lett, és akkor *Richard Boyle*, a III. Lord Burlington elhatározta, hogy új „villát” építtet a helyén. Az angol főnemesi ifjak korabeli szokása szerint ő is elindult

körutat tenni Európában (ez volt az úgynevezett „Grand Tour”). Itáliában 1819-ben járva az ókori római romok egyáltalán nem érdekelték, de beleszeretett Palladio építészetébe. *Andrea Palladio* (1508–1580) észak-itáliai építész klasszikus, tiszta vonalvezetésű palotáival és villáival, jellegzetes arányú oszloprendjeivel a reneszánsz építészet egyik legnagyobb hatású mestere volt.

A geometrikus Olasz Kert

Az 1813-ban épült Narancsház

Boltíves vízesés a tó partján

Tébolyda és laktanya

A lord a Chiswick-házat és a kertet együtt tervezte Kenttel. Az épületet olyan tágnak álmodta meg, ami híres művészeti gyűjteményeit is befogadhatta. A lord halála után leánya, *Charlotte* férje révén a híres Cavendish családhoz került a birtok. Fiuk, *William Cavendish*, Devonshire IV. hercege (1720–1764) és felesége *Lady Georgiana Spencer* idejében élte a ház és a kert egyik fénykorát. Georgiana csak földi paradicsomként emlegette lakóhelyüket. A herceg kora legjelentősebb whig-párti államférfija volt. Igen élénk és magas szintű politikai, társadalmi élet folyt akkor ott. Az épületet két oldalszárnnyal bővítették, a kertben új kőhidak épültek, nagy tömegben telepítettek rózsákat.

Egzotikus gyümölcsök termesztésére és kaméliák tartására 1813-ban 91 méter hosszú üvegház épült, aminek környékére az akkori főkertész itáliai stílusú geometrikus kertet tervezett. A Cavendish család 1862 és 1892 között híres embereknek adta bérbe a házat és a kertet. Devonshire IX. hercege 1892-ben kiadta a villát két neves

Dór oszlopos antik templom és az obeliszk

A kert mindenfelé kőurnák díszítik

A Narancsház a százados kaméllákkal

orvosnak, akik Chiswick Asylum néven gazdag férfiak és nők számára exkluzív tébolydát működtettek benne 1928-ig.

Devonshire IX. hercege 1929-ben eladta a kertét Middlesex grófság tanácsának. A II. világháború alatt tűzoltólaktanyának adott otthont. A bombatalálatok annyira megromgálták az oldalszárnyakat, hogy lebontották őket. Ma az English Heritage, Anglia műemlékvédelmi hivatala és a Chiswick Alapítvány kezeli. Az utóbbi évtizedekben hatalmas összegeket költöttek az épületek és a kert rendbetételére.

Látványtengelyek vagy lúdlábak

A kertben minden megtalálható, ami vonzóvá teszi a klasszikus angol történelmi kerteket. Nagyszerűen tervezett nyiladékok, rejtett sétautak, rafináltan szerkesztett cserje- és facsoportok, szoliter fák, pompázó virágágyak, illatozó rózsakert és számos kertművészeti elem (szobor, oszlop, híd, tó) teszik felejthetelenné. Kent egyik első alkotását az itáliai tájfestészet romantikája ihlette, de egyúttal az angol tájképi kert egyik legmeghatározóbb korai példája is.

A kert szerkezetét jól körülhatárolható egységek határozzák meg. A színxek őrizte főbejárat tengelyében helyezkedik el a nagyszerű arányú villa. Mögötte néhány gyönyörű cédrusmatuzsálem által árnyalt hosszúkás pázsit terül el, amely az Exedra-hoz vezet, ami az ókori filozófiai iskolák félköríves záródású nyitott társalgótermeinek kertű újratervezése. Ennek megfelelően antik szobormásolatok, méretes kőurnák és hermék (emberfejben végződő, négy-szögletes oszlopok, a római korban utak

A balusztrádos Klasszikus Híd

mellé állították vagy birtokhatárolók voltak) sorakoznak a szélein.

Az Exedra mellett egy pontból indul a korai tájképi kertekben még meglévő, a francia barokk kertekből „örökölt” háromsugaras látványtengely, az úgynevezett lúdláb („patte d'oie”). Az úttengelyek végébe hagyományosan fontos építmények kerültek. Középső végén egy kupolás, klasszikus templomocská, a jobboldali végén pedig egy fürdőház állt, mindkettő elpusztult. A jobboldali (Napóleon) sétány végén a Rusztikus ház (Rustic House, 1716) durván faragott, nagy kövekből épült kisebb kő-építménye maradt fenn. Középső végén található a gyümölcsöst és zöldségágyásokat rejtő, nagyméretű fallal körülvett kertek (Walled Gardens). A falkertek végénél fe-

szik a 91 méter hosszú Narancsház (Conservatory, 1813), amelyben az eredeti elképzelések alapján ma is öreg kaméllákat (valamennyi régi *Camellia japonica*-fajta) és narancsfákat nevelnek. Több közülük 1828-as ültetése óta túlélte a történelmi viaszontagságokat, és még mindig virít. Az üvegházzal szemben terül el a geometrikus Olasz Kert (Italian Garden) alacsony sövényeivel, színes virágágyásaival.

Az Olasz Kert közelében álló, Inigo Jones (1573–1652) híres angol építész által tervezett kőkapu a Chelsea-ben állt Beaufort House-ból került ide 1738-ban. A kapun áthaladva a vadaskertet elválasztó, hajdani aha-árok szélén álló Szarvas-házhoz (Deer House) érünk, amelyet Lord Burlington tervezett letisztult palladiánus stílus-

Libanoni cédrusok (Cedrus libani) a villa mögötti sétány mentén

ban érdekes egyiptomi stílusú részletekkel. A közelben rózságyásokkal körülvéve áll a Dór Oszlop (Doric Column). Tetejét eredetileg a 18. század egyik kedvenc szobra, a Medici Vénusz másolata díszítette, melyet 2009-ben újrafaragatva ismét fölhelyeztek rá.

A kör alakú medence közepén álló obeliszkhez átsétálva kupolás, ión oszlopokkal díszített bejáratú antik templomocskát (Ionic Temple) csodálhatunk meg, amely a széles csatornára emlékeztető tó partján áll. A partot követve leereszkedhetünk a Kent által tervezett hármastengelyű, grottóra emlékeztető vízeséshez (Cascade, 1736). A tó medréből kikerült földből emelt magaslat mentén továbbhaladhatunk a Burlington utcai bejáratához. Az ott álló másik obeliszk talapzatát ókori görög mintára

faragott dombormű díszíti. Az obeliszk az újabb hármastengely („lúdláb”) kiindulópontja. A középső, hosszú sétányon végighaladva a tavon átívelő, faragott terméskőből épült, balusztrádos Klasszikus Hídhöz (Classic Bridge) jutunk. A közelében kies fekvésű krikettpálya terül el. A kertben mindenfelé látható szobrokat (farokas, vaddisznó, kecske, oroszlán, Héraklész, Merkúr, gladiátor stb.) Lord Burlington faragtatta ókori mintára.

A kert nevezetes lenyűgöző, öreg faóriásairól. Terebélyes libanoni cédrusok, platánok, hársak (csodálatos, öreg hársfasor), különféle tölgyek, szelíd- és vadgesztenyék, tiszafák, természetes júdásfák, idős lilakacok, sok ciprus, rododendronok, örökzöld cserjék és nyírt sövények jellemzik.

Hermék a kertben

A központi kupolás, homlokzatán korinthiszi oszlopokkal díszített, csodaszép villa híres vendégei és látogatói voltak többek között *Voltaire*, *Rousseau*, amerikai elnökök – *Adams*, *Jefferson*, *Franklin* – *Garibaldi*, *I. Miklós* és *I. Sándor* orosz cár, a perzsa sah, *Händel*, *Viktória királynő* és *Albert herceg*, angol miniszterelnökök egész sora és a jelenlegi walesi herceg, *Charles*. A *Beatles* 1966-ban ott forgatta a *Paperback Writer* és a *Rain* lemeze promóciós filmjét.

A kert ingyenesen látogatható, reggel 7-től napnyugtáig tart nyitva. London központjából vasúton (Waterloo vagy Clapham Junction pályaudvar) és földalattival (District Line) is könnyen megközelíthető.

Kósa Géza

RÓZSAMÁMOR

• *Mikor kezdődött a rózsák iránti szeretete? – kérdezem Annamáritól, amikor a lejtős telek legmagasabb pontjára épült lakóház felé lépdelünk. Mellettünk jobb-*

ról, balról is illatoznak a rózsák.

– Azt hiszem, először az Austin-rózsákról olvastam, illetve arról, hogy mi volt a nemesítő motivációja, *kezdjük a beszélgetést a ház teraszán.* David Austin olyan rózsákat akart létrehozni, amelyek annyira szépek és illatosak, mint a barokk festmények rózsái, de nem csak egyszer virágoznak. Mivel Magyarországon kevés helyen kaphatók, külföldön szereztem be a töveket. Mindig olyan érzésem van, hogy az ott vásárolt rózsák erősebbek, mint a nálunk kaphatók, és ehhez képest nem sokkal drágábbak. A történelmi rózsákat is külföldről, a Schultheis-rózsakertből rendeltem meg. Körültekintően csomagolják a töveket, nem sérülnek a szállítás során.

A vezérnövények

• *Fiatalnak látszik a kert.*

– Három éve épült. Azt szerettem volna, hogy a rózsák legyenek a vezérnövények, és mellettük kiegészítésképpen az évelők. Hiányoztak a cserjék és a fák, ezért azokat pótoltam. Azt is fontosnak tartottam, hogy körbejárható legyen, annak idején ugyanis csak a házhoz vezetett út. Az északi oldalról sövényel próbáljuk védeni a telket, hogy ne tépázza meg a szél a növényeket. A fagy útját is igyekszem terelgetni, hogy minél kisebb kárt okozzon, ez azonban nem mindig sikerül.

• *Kerttervező segített, vagy a saját ötleteit valósította meg?*

– A kerttervezés hosszan tartó folyamat, nem csak annyi, hogy a tulajdonos megrendel egy kertet, ami a látványelemek megépítésével és a növények beültetésével elkészül, majd utána csupán szépen karban kell tartani. Amikor nulláról épül a kert, sokakban él a vágy, hogy azonnal mutasson valamit. Ez nem biztos, hogy szerencsés, mert ilyenkor olyan növénye-

Pusztazámor neve sokak számára a hulladéklerakó miatt ismerős csupán. A szép, rendezett, jó minőségű utakkal ellátott település a lakók szeretete jeléül a kedves Pusztamámor becenevet kapta. Lombos fákkal, kellemes lankákkal tarkított, dombokkal körülölelt vidéken él Veréb Annamária, a Magyar Rózsatársaság elnöke.

ket is elültetünk, amik tényleg gyorsan mutatnak, idővel viszont túlnövik a helyüket. Nekem a nyári orgonával volt ilyen tapasztalatom. Amikor kicsiként elültettem, nem voltam biztos benne, hogy megmarad. Viszont évenként nőtt másfél métert, és volt belőle öt tő. Idén, három év után kiirtottam, pedig gyönyörű virágai miatt könnyű elcsábulni.

Kaptam egy kerttervet fajtalistával és a növényeket is leszállították. A többi a mi dolgunk volt. Nem mindig szerencsés, hogy az elején úgy kerül egy növény a kijelölt helyére, hogy nincs meg a számára megfelelő mikroklíma. Sok növényről tudom, hogyan fognak kinézni öt év múlva,

de azt az öt évet túl kell élniük. Például a hegyi juhar (*Acer pseudoplatanus 'Brilliantissimum'*) még mindig nem érzi jól magát a helyén, mert nincs elég árnyék a számára, sárgás lombja pillanatok alatt megég.

• *Először a kert vázát kellene létrehozni?*

– A tervezés véget ér a tervek átadásával, de sokszor nem pontosan az valósul meg, mert például az adott növény nem képes betölteni a neki szánt szerepet. Jó lenne, ha a tervhez tanácsot is kapnának a megrendelők. Az említett hegyi juhar esetében például elmondhatná a tervező, hogy először egy gyorsan növő fát telepítsünk oda, és a sárga lombú juhart majd csak akkor

(kb. nyolc év elteltével) ültessük alá, amikor már árnyék védi. A kerttulajdonos döntse el, hogy megfogadja-e a tanácsot, a tervező azonban mondja el, hogy mit kell tudni arról a különleges lombdísű fáról.

Ugyanaz és mégis más

• *Melyek a kedvenc rózsái?*

– Két-három éve kezdtem el az évelőkkel és a rózsákkal ismerkedni, de még hosszú út áll előttem. Kedvenceim most a *Rosarium Uetersen*, az *Uetersener Klosterrose*, a sokszirmú, hatalmas virágú *John Hamilton* és az arasznyi virágfejeket nevelő, gyönyörű *Princess Alexandra of Kent*.

VERÉB ANNAMÁRIA ÉS A SZERZŐ-FELVÉTELEI

A Magyar Rózsatársasággal együttműködve indítottuk el rózsákról szóló sorozatunkat, amelynek most a tizennegyedik részét adjuk közre. Az önszerveződő civil társaság hét éve tevékenykedik aktívan. Kezdő és gyakorló rózsabarátokat fogad tagjai sorába, az igényesebb nemzeti kertkultúra fejlődését ösztönzi.

magyarrozsatársasag.blogspot.com

Mindig meglep, hogy ugyanazok az angol rózsafajták mennyire különbözőek az ismerőseim kertjeiben. Néhol fél méterrel magasabbak, mint nálam, máshol kisebbek, de mindenhol szépen virágoznak. Nagyon szeretem a fáradt színeket, a rózsaszín különleges árnyalatait. Őket kiegészítendő van két bíborvirágú fajtám a történelmi és az angol rózsák között. Nálam a rózsaszín és a bíbor árnyalatok a hangsúlyosak. Amikor új rózsát veszek, fontos, hogy ADR-minősítésű legyen (erről a szigorú növényvédelmi előírásról a Kertbarát Magazin előző számában írtunk részletesen – a szerk.), vagy az értékelésében szerepeljen az, hogy ellenálló fajta.

- Volt olyan, amit lecserélt, mert nem olyan lett, mint amit várt?

– Eredetileg *Jasmina* rózsát terveztünk a pergolához, de látszott, hogy kisméretű, bókóló virágfejeivel nem lesz elég látványos. Inkább *Rosarium Uetersent* ültettünk oda, az már beborítja az egész támfalat.

Sövényként is

- A kártevők és a betegségek is okozhatnak meglepetéseket.

– Biológiai készítményekkel, levéltrágyával védem meg a töveket. A gyógynövényes leveket nem magam készítem, hanem készen vásárolok. Szerencsére nincsenek csigák, talán azért, mert lejtos a telek, sok a támfal, így nem tudnak növényről növényre mászni. Idén először ültettem dáliaikat. Sokan figyelmeztettek, hogy a csigák szinte a kihajtás után azon-

nal lelegetik őket, itt szerencsére nem. Az évelők és a rózsák táplálására granulált trágyát használok, a lombtrágyához pedig gyógynövény-koncentrátumokat. Legálább évenként egyszer, ősszel vagy tavasszal rezes lemosó permetezésre is sort kerítek.

- A rózsák metszésének is vannak fortélyai.

– Most tanultam meg, hogy az angol rózsák vesszőit kifejezetten magasra, 80 centiméteresre vagy akár egyméteresre kell meghagyni, nem két-három rügyre metszeni. Csak minden harmadik-negyedik évben kell alacsonyabbra vágni őket. Így nagyon szépen fejlődnek, ontják a virágokat. Korábban mindig erősen visszametszettem őket, csenevészebbek voltak, most a bokor is erőteljes, és több a virág is. A vízhiány visszafoghatja a virágzásu-

kat. Az angol rózsák jobban elviselik a félszáraz helyeket, napon gyorsabban elnyílnak. Ilyen az angol időjárás is, kevesebb a napfény, több az eső. A történelmi rózsák túlnyomó többsége csak egyszer virágzik, ezért nálam, akár a régi kertekben, sövénynek ültettük őket. Virágzaskor lenyűgöző a hatásuk, utána pedig zöld térelváltóként működnek. Terjedelmes virágtalan bokrok kissé unalmas lenne a vegyes ágyásban.

„Chelsea chop”

Az elnyílt rózsafajékat levágom, az segíti az újbóli virágzást. Május végén – a Chelsea Virágkiállítással egy időben, vagy annak környékén – a magas évelőket, például az őszirózsákat, vagy a lángvirágokat a felük-

re vágom vissza. A tő újra hajtani kezd, de nem késik a virágzás ideje és legalább húsz centiméterrel alacsonyabb marad. Angliában ez a módszer a virágkiállításról a „Chelsea chop” nevet kapta. Igyekszem úgy ültetni évelőket a rózsák közé, hogy idővel teljesen fedjék a talajt és ne engedjenek teret a gyomoknak. Vannak olyan szép évelők is a kertünkben, amelyek maguktól szaporodnak, de nem erőszakosan, megállíthatatlanul. Három évvel ezelőtt még jelentős összeget költöttünk növényvásárlásra, hogy beültethessük a kertet évelőkkel, most pedig már én adhatok másoknak belőlük, például harangvirágot, méhbalzsamot. Nagy élmény a növényajándékozás.

Megyesi Éva

Évelőkültetések

Parkjainkban egyre több évelőkültetést láthatunk, az ültetés szabályai, elvei közel azonosak a házikertben használtakkal. A jól regenerálódó és hosszú életű fajták rövid idő alatt lefedik a rendelkezésükre álló teret, így a kismértékű gyomosodás miatt kevés fenntartási munkával megőrizhető a kiültetés szépsége.

A német Petra Pelz tájépítész kertjeiben az évelők és a díszfüvek a meghatározó növények. Magán- és közkertjeiben természetes és mesterséges anyagok, fények, színek tudatos alkalmazásával hozza létre különleges hangulatú alkotásait. Igyekszik az adott táj jellegzetességeit megidézni hatást kialakítani.

A Rostockban rendezett Nemzetközi Kertészeti Kiállításra Petra Pelz hatezer négyzetméteres évelőkültetést tervezett. A korábban mocsaras területen a tájépítész

sok díszfüvet használt, hogy a természetes és a tervezett területek között elmossa a határokat. Nyolc centiméter vastag kavicsréteget terítettek le mulcsként, a nagy felületű évelők közé lépőköveket helyeztek, illetve ösvényeket készítettek, azok segítik a fenntartók munkáját, és a látoga-

tóknak lehetőséget kínálnak a növények közötti sétára.

A természetes hatású évelőkültetések tervezésekor Petra Pelz arra törekszik, hogy egy-egy fajta nagy felületen díszítsen. Gyakran alkalmaz azonos nemzetségre tartozó fajokat, illetve ugyanazon évelőfaj

A fehér kasvirág (*Echinacea purpurea* 'Alba') mögött ürömlevelű sudárszálya (*Perovskia abrotanoides*) kéklik, mellette a díszfüvek csoportjai között hibrid nádtippán (*Calamagrostis x acutiflora* 'Karl Foerster'), virágosnád (*Miscanthus sinensis* 'Malepartus') és vesszős köles (*Panicum virgatum* 'Northwind')

Az előtérben óriás verbéna (*Verbena bonariensis*), a háttérben magasszárú kocsord (*Peucedanum verticillare*), közöttük sárga kúpvirág (*Rudbeckia subtomentosa*) és kék ürömlevelű sudárszálya (*Perovskia abrotanoides*)

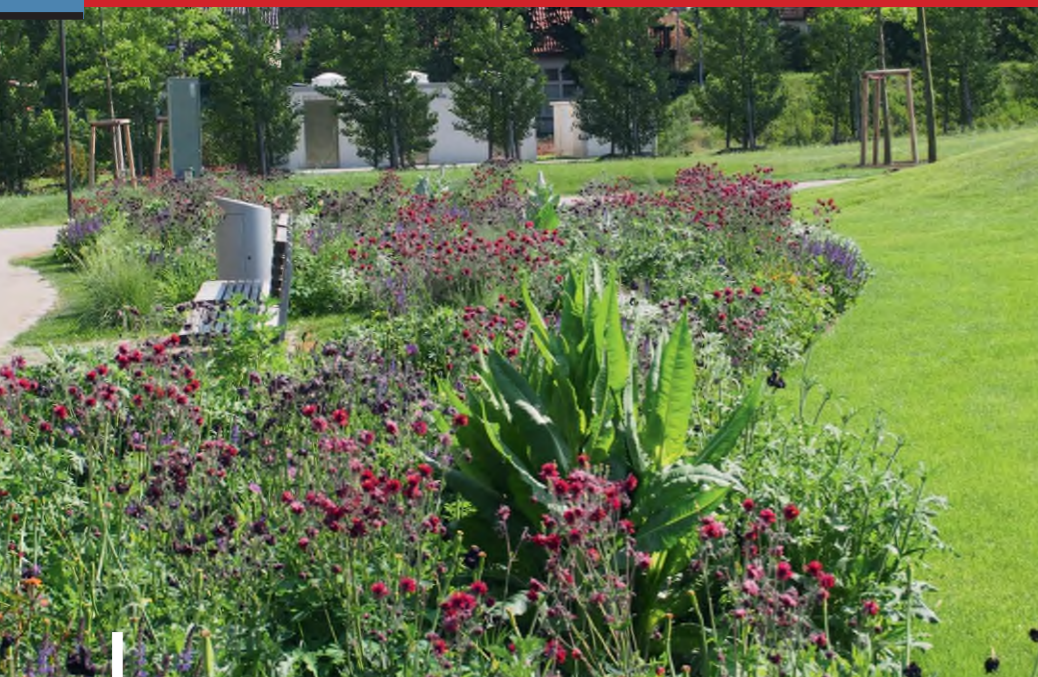
A gyepes sédbúza (*Deschampsia caespitosa*) előtérben nagyvirágú macskamenta (*Nepeta grandiflora* 'Dawn to Dusk'), díszhagyma (*Allium* 'Purple Sensations') és piros sarkantyúvirág (*Centranthus ruber* 'Coccineus') bontja szirmait

PETRA PELZ FELVÉTELEI

Mindenből nagyot

A német tájépítész magas évelőkből 4-5, az alacsonyabból 5-6 tövet tervez négyzetméterenként. Méretes évelőket ültet ki, amelyeket a faiskolákban fél- vagy egyliteres konténerben neveltek. Általában kavicsot terít a talajra mulcsként, ami a telepítést követő első évben nagyon jól elnyomja a gyomokat. Gőzölt kérget és komposztmulcsot is használ. Elsősorban a betegség-ellenálló, jó regenerálódó képességű, szárazságtűrő fajtákból választ. Arra is törekszik, hogy hosszú távon ne kelljen öntözni, bár nem szabad elfelejteni, hogy a telepítést követő első évben el kell látni az évelőket az igényüknek megfelelő mennyiségű vízzel. Petra Pelz egyik legújabb munkájának évelőágyásai az idén április közepétől október közepéig látogatható IGA Berlin kiállításon nyílnak.

A szomszédos völgy növényeinek keverékét használták, így természetes, tájba illő kiültetés jött létre. A tavasszal nyíló tulipánok kezdik a sort, majd a harangláb (*Aquilegia*), a ligeti zsálya (*Salvia nemorosa*), a macedón varfű (*Knautia macedonica*), a borkóró (*Thalictrum*) és a vérfű (*Sanguisorba*) követi őket. A függőleges hangsúlyt a gypjas ökörfarkkóró (*Verbascum bombyciferum*) adja

A német Petra Pelz tájépítész kertjeiben az évelők és a díszfüvek a meghatározó növények

A kiültetés előterében sásliliomfajták nyílnak (*Hemerocallis* 'Corky' és 'Aten'), középen a fehérvirágú hegyi dohány (*Nicotiana sylvestris*), a háttérben lángvirágfajták (*Phlox*) és vesszős fűzény (*Lythrum virgatum*) díszlik

Az erezett macskamenta fehér és rózsaszín árnyalatú virágaihoz (*Nepeta nervosa* 'Schneehäschen' és 'Pink Cat') illenek az izsóptű (*Agastache* 'Cotton Candy') és a vesszős fűzény (*Lythrum virgatum*) virágszínei

A fehér árnyalatot az *Aconogon speciosum*, az ökörfarkkóró (*Verbascum nigrum* 'Album') és a gyűszűvirág (*Digitalis purpurea* 'Alba') színei adják, míg a tűz vörösét az égőszerlem (*Lychnis chalconica*) virága idézi meg ebben az évelőágyásban

több fajtáját. Gyors tavaszi kihajtású, hosszú életű és virágzási idejű fajtákkal dolgozik, fontos számára, hogy az évelők lombzata is díszítsen. Külön értéknek tartja, ha a fajták szép őszi lombszínnel is rendelkeznek. Az észak-németországi Hamburg városa 2013-ban adott otthont a Nemzetközi Kertészeti Kiállításnak, ott is nagyszabású megbízást kapott a német tájépítész. Petra Pelz évelőkiültetéseiből mutatunk néhányat.

Megyesi Éva

GYÓGYNÖVÉNYKERT

mindenkinek

**Miért hoz létre valaki gyógynövénykertet?
Sok minden motiválhatja: kíváncsiság,
újdomságkeresés, az egészségesebb élet utáni vágy,
növényismeret, a másokon való segítség öröme.
De miért foglalkozna ezzel bárki közterületen,
ráadásul anyagi támogatás nélkül?**

Lokálpatriotizmus. Szóként ugyan nem szép, de a mögötte lévő jelentés bizony könnyen arra sarkallja a kertészmérnököt – jelen esetben engem –, hogy tudását a köz javára fordítsa. Így született meg a monori Fitofarm közösségi gyógynövénykert, amely a maga módján egyedülálló az országban. Jelenleg ez az egyetlen közterületi gyógynövénykert, ami a nap 24 órájában ingyenesen látogatható. Közel 50 gyógynövényt mutat be, amelyek szakértő vezetés nélkül is könnyen megismerhetők. A park létrejötté során felmerült kihívásokat örömmel osztom meg a Kertbarát Magazin olvasóival. Mielőtt azonban erre rátérnénk, helyezük el a gyógynövényeket a 21. században.

Átalakuló szemlélet

A középkorban a kolostorok voltak a gyógyítás központjai, ahol a betegeket egyebek között a szerzetesek által termesztett gyógynövényekkel kezelték. A modern orvoslás megjelenésével a gyógynövények térben eltávolodtak a gyógyítástól, bár a gyógyszerek hatóanyagainak nagy része ma is növényi eredetre vezethető vissza.

Két évvel ezelőtt – két évszázaddal a kolostori gyógyítás hanyatlása után – ismét egy gyógyítóközpont, a monori szakorvosi rendelőintézet mellett nyílt gyógynövénykert. Az a tény, hogy gyógynövényes közpark létrehozása mellett döntöttek a város vezetői, tükrözi azt a társadalmi szemléletváltást, amely az emberi történelem elmúlt kétszáz évében két irányba is végbement. Míg az iparosodás elején az ember kiszakította magát a természetből, és mindent mechanikusan, szintetikusán akart létrehozni, ezzel valamennyi gondjára megoldást találni, addig a mai

Körömvirág
Calendula officinalis

Bemutató: Lágyszárú, egyéves, mediterrán eredetű növény.

Érdeklőség: Az egyiptomiak azt tartották róla, hogy meghatalítja az embert. Körömvirágnak azért nevezték, mert termése a kutya körmére hasonlít.

Körömvirág virágzat
Calendulae flos

BEZONTOSSÁG A+ • Kisebb bőrgyulladások (pl. napégés), illetve kisebb sebek gyógyulásának elősegítésére
Teaforrázat: 1 g (~1 tk.), a főzetbe mártott ruhával borogasson 30-60 percig

BEZONTOSSÁG A • Száj és a torok kisebb gyulladásainak kezelésére
Teaforrázat: 1-2 g (~1-2 teáskanál), gargarizáljon vele

BEZONTOSSÁG B • Bőrbetegségek, bőrrepedés, rovarcsípések esetén
Teaforrázat: 5 g (~5 teáskanál), a főzetbe mártott ruhával borogasson naponta 3-4-szer

További információ a központi táblán.

A parkban minden növény mellett tábla jelzi a növény legfontosabb tulajdonságait

fejlett társadalmak ismét a természetes megoldások felé fordulnak. A gyógynövények így ismét visszakérültek az emberek mindennapi életébe, hiszen betegségek kezelésére és megelőzésére egyaránt jól használhatók.

A szaktudás nélkülözhetetlen

Sajnos a park eredeti formájában nem érte el a célját. Másfél évvel az átadása után még mindig nem voltak táblák a növények mellett, így az arra járók többsége nem ismerhette föl őket. Mivel a gyógynövények gondozásához szükséges szakértelem is hiányzott, idén tavasszal már csak 8 faj volt életben a 12-ből. Félő volt, hogy hamarosan teljesen értelmét veszti ez a nagyszerű kezdeményezés. Ezt monori lakosként nagyon sajnáltam volna, így felajánlottam segítségemet az önkormányzatnak, akik örömmel vették, hogy végre lesz szakértő gazdája a parknak. Sorra vettem azokat a gyógynövényeket, amelyek alkalmasak lehetnek közparkban való elhelyezésre, egyúttal a mai napig

Stílszerűen a szakorvosi rendelőintézet előtt kapott helyet a kert

Kedves, apró virágai, alacsony termete és tömött növekedése miatt akár gyeppótlóként is ültethető a csersavtartalmú vérontóú

A lándzsás útifű mindenütt gyakori növény. Nyáron érdemes belőle szedni néhány csokorral a téli száraz köhögések kezelésére

A FA és az árnyéka

A kerti grillezés, a közös étkezés még örömtelibbé teszi a családi és baráti összejöveleket. Miközben együtt várjuk a finom falatok elkészültét, szóba kerül a kert is. **Jut idő arra, hogy a kertkedvelő társaságbeliekkel megtekintsük a növényeket, majd egyszer csak azt vesszük észre, hogy a beszélgetés rövidesen „szakmai fórummá”, hasznos tapasztalatcserévé válik, ahol mindenki elmondja saját kertápolási praktikáit, sikereit, nehézségeit.**

ÚTBAN LEHETNEK

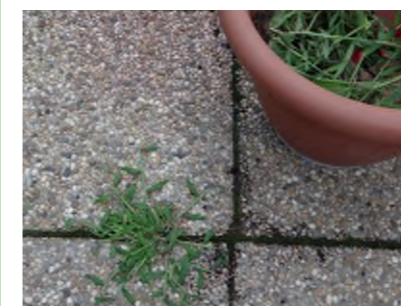

A nyár a pihenésé, ám a kertben folyamatosan akad tennivaló még a legmelegebb hetekben is. Az öntözött, üde kert hálás ajándéka a dús, buja növekedés, amit esetenként muszáj korlátozni. Útban lehetnek a trombitafolyondár, az iszalag vagy a vadszőlő hajtásai, agresszíven futnak a közelükben található növényekre, esetenként fojtogatóan ölelik át azok ágrendszerét, akadályozva szép alakjuk kiteljesedését.

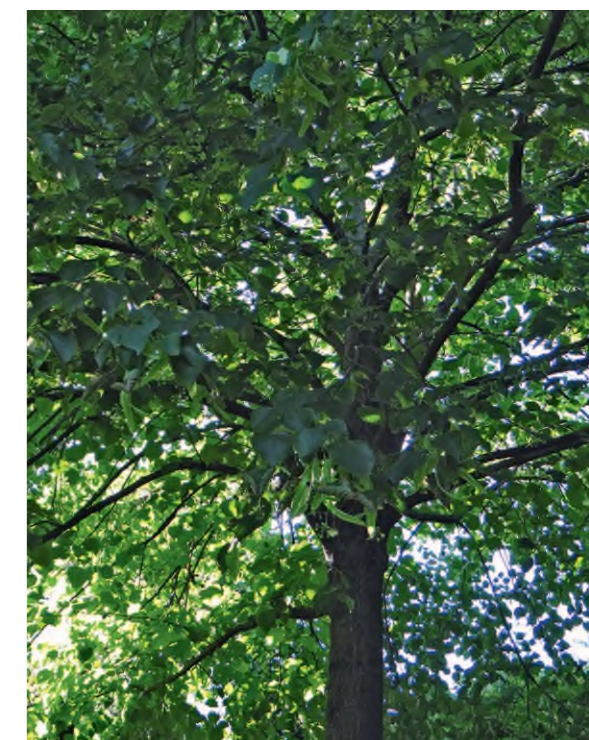
VIHAR UTÁN

Erős szél vagy vihar után is akad tennivaló: össze kell takarítanunk az odahordott leveleket, megtisztítanunk a gyepet. Soha véget nem érő munka a burkolat réseiből előtörő tarack kiszedegetése. Az eső utáni időszak a legjobb erre, hiszen a nedves talajból könnyebben kihúzhatjuk teljes gyökérzetével, így hamarabb végzünk e nehéz munkával.

MEGNYUGTATÓ

A nyári kánikulában jól esik az árnyat adó fa alá húzódni. A szép, terebélyes koronájú lombos fa komoly érték, már a puszta látványa is megnyugtató. Emellett számos jótékony hatása is van: enyhíti a túl magas vagy túl alacsony hőmérséklet hatásait, mérsékli a talajfelszín fölmelegedését, kiszáradását, de véd az eső és a szél ellen is. Nagy mennyiségben tárol vizet, így a környezetében párás levegőt teremt. Ez az oka annak, hogy a fák alatt alacsonyabb a hőmérséklet, mint a tőlük alig távolabb eső árnyékmentes területeken. Párolgató lombfelülete fokozatosan juttatja vissza a levegőbe a gyökérzet által a csapadékból vagy az öntözővízből felszívott nedvesség egy részét. A lombkorona alatti hűvösebb és a környezetében átforrósodott levegő összekeveredése rezdülésszerű légáramlást okoz, ám ettől még kellemesebb a hőérzetünk.

A levendula a legismertebb gyógynövények egyike, a monori kertben öt különböző fajtájával is találkozhatunk

A citromfű illata folyamatosan változik az év során. A kezdeti könnyed illatokat később erőteljesebb aromák veszik át

Közel ötven gyógynövényt mutatnak be, sokukhoz nem volt egyszerű hozzájutni

szerepet kapnak a gyógyításban. Több mint száz ilyet számoltam össze, azonban akadt egy kis bökkenő. Gyógynövényपालántákért nem lehet csak úgy leugrani a sarki boltba, de még a nagyobb kertészetekben sem mindig kaphatók. Ott is legfőképpen csak két tucat gyógynövényt találunk – ugyanazokat, amelyek nagy része már ott volt a parkban. Végül a növényeket két forrásból szereztem be: ismerősök révén különleges növényeket termelő kertészekből és a természetből, illetve a meglévő állományból is hasznosítottam néhányat. Így alakult ki a szűkített ötvenes lista.

Összehasonlíthatók

A gyógynövényeket „A”, „B” és „C” csoportba osztottuk. A „C” csoportba kerültek a „csak” népgyógyászatilag igazolt hatásúak, a „B” csoportban lévőkben már olyan hatóanyagot mutattak ki, amely hatásos lehet a gyógyításban. Végül az „A” csoportba azok a növények kerültek, ame-

lyekből akár hivatalos gyógyszer is készíthető az Európai Gyógyszerügynökség ajánlásai alapján. Ez a csoport további három részre oszlik (A, A+, A++) a növényi készítménnyel végzett klinikai vizsgálatok mennyisége és minősége alapján. Az A++ jelölésűeket már ugyanolyan alaposan vizsgálták, mint bármely más gyógyszert.

Tea, tinktúra

A gyógynövényeket rendszerint teaként vagy tinktúraként fogyasztjuk, attól függően, hogy hatóanyagaik milyen közegben oldhatók jobban. A monori gyógynövény-parkban csak ilyen növényeket ültettünk. Sokan a gyógynövények közé sorolják például a gyűszűvirágot, a gyöngyvirágot, a kapotnyakot vagy a nadragulyát. Ezek inkább gyógyszergyári alapanyagok, mert erős hatásuk miatt csak pontosan adagolva, tablettázva alkalmazhatók biztonságosan. Ezért ilyen növények nem kaptak he-

lyet a gyógynövény-parkban, ahogy azok sem, amelyekről az utóbbi időben bizonyosodott, hogy többet árthatnak, mint amennyit használnak (például az orvosi atracél vagy a kígyószisz). Annál nagyobb szerepet szántam viszont olyan növényeknek, amelyek a település közvetlen környezetében is előfordulnak – például az apróbojtorján, a lándzsás útifű vagy az erdei mályva –, azt remélve, hogy ezzel is arra ösztönzőm az embereket, hogy megismerésük után saját maguk fedezzék föl őket a természetben. Aki pedig eljut odáig, hogy már maga gyűjti az egészsége megőrzéséhez és fenntartásához szükséges gyógynövényeket, annak valószínűleg az is megadatik, hogy 10-20 évvel hosszabb ideig lelje másban is örömet az életben. Remélem, a Fitofarm gyógynövénykert sokaknak segít majd ebben Monoron, és idővel talán más településeken is.

Papp János

VIRÁGZÁSI HULLÁMOK

A szépen beállt virágágyak pompás látványt nyújtanak, ám néhány egynyári és évelő faj, illetve a talajtakaró rózsák lassan eléri az első virágzási hullámuk végét. Szakítsunk időt az elnyílt virágok letisztogatására, a virágzati szárazak, a leanderek magtokjainak eltávolítására. Sokuk újabb nyílással hálálja meg ezt.

KÚPVIRÁG ÉS BATÁTA

Eljött az ideje, hogy a lassabb fejlődésű, melegkedvelő fajok teljes szépségükben kibontakozzanak. Több magyar nemesítésű egynyári fajta virágai, így a kúpvirágok ilyenkor a legpompásabbak és őszbe nyúlóan nyílnak. Ontják a virágaikat a csüngő begóniák, most kezdenek bokrosodni a kísértő levéldísznövényként ültetett batáták (*Ipomoea*), élénk sárgászöld leveleik üdítő látványt nyújtanak a forróságban. Az *Ipomoea* egyre ismertebb, hálás egynyári növény. Ültetés után, ha hidegebbre fordul az idő, kissé összeesik, de a melegedéssel magához tér. Csak kezdetben igényel nagyobb vízádagokat, jól tűri a fényt és a forróságot, megtartja a színét.

FRISS ÉS VÁLTOZATOS

Most még bátran ültethetünk illatos és gazdag aromájú bazsalikomot akár a fűszeres dézsába, a télálló petrezselyem és a metélőhagyma mellé. Az éppen érő, házi nevelésű jó ízű paradicsomból gyorsan elkészülnek a friss és változatos finomságok. A paradicsom tetejét vágjuk le, kanalazzuk ki a belsejét, az üregébe pedig tölt-

sünk friss túrót, amelyhez apróra vágott metélőhagymát, bazsalikomot, reszelt fokhagymát, markáns ízű sajtot, sót, borsot keverhetünk. A belsejét keverjük friss salátához, és a töltött paradicsommal együtt kínáljuk. Öt perc alatt elkészül és nagyszerű érzés, hogy a hozzávalók többségét a kertből szedtük.

GYEPBAJOK

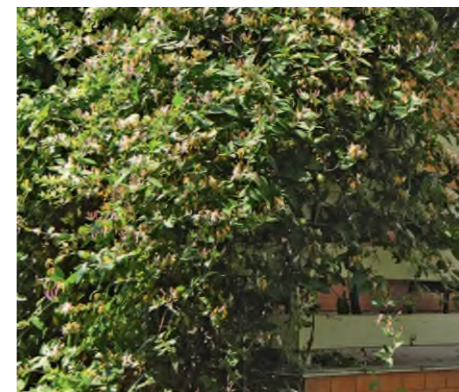
A meleg nyár kedvez a gyeppen megtelepedő gyomfűvek terjedésének, hiszen azok szárazságtűrők, gyenge talajon is megélnek, és hamar megjelennek a kikopott, hibás gyepekben. A leggyakoribb talpas muhart lapos hajtásairól ismerhetjük föl, erőteljesebb növekedésű az ujjas muhar, amely elterülő szárával nagyobb kiterjedésű foltokat takar be. Az idős, több éve létesített gyepekben a csillagpázsit okoz gondot, amelynek tarackoló szárai messzire elnyúlnak és legyökeresednek.

Kérdések és válaszok

Sokszor klórszagú a víz, nem árt a növényeknek?

A vezetékes víz jellegzetes klóros szaga nem feltétlen jelez bajt, jóllehet a túl sok klór károsan hat a növények fejlődésére. Az öntözővízzel a talajba került klór könnyen kimosódik, jellemzően nem halmozódik föl. A fűrt kutak vízének azonban sok esetben magas lehet a klórtartalma. Nagyobb gond a víz keménysége. A kemény víz fehéres bevonatként hagy nyomot a leveleken, de sok fontos tápanyag fölvetelét is akadályozza. Amikor azt látjuk, hogy a növény nem érzi jól magát, az hiánytünet is lehet, hisz a vízben rosszul oldódnak a tápanyagok. A nyári időszakban rendszerint kevés esővizet tudunk begyűjteni, ami nem elég az egész kert be-

ágakat. Ha ennél erőteljesebb fiatalításra szánjuk magunkat, akkor azt tavasszal tegyük, metsszük vissza mélyen a töveket.

A növények leveleit fehér szövedék borítja. Mi okozza?

Az amerikai lepkekabóca mind több növényen telepszik meg és károsít folyamatosan, mert időben elhúzódóan kelnek ki a tojásokból a lárvák. Gyakori, hogy a kártevő lárvái és imágói egyszerre találhatók meg a növényen. A hajtásokat és a levelek fonákját vastagon borító fehér bevonat valójában a lárvákat védő fehér viaszszálak tömege, amely megnehezíti a növényvédő szerek áthatolását. A kabócák később jelentős mennyiségű mézharmatot is ürítenek, a fekete ragacsos anyag is zavaró. A lepkekabócák pattanva változtatják helyüket, jól repülnek, és hamar visszatalálnak a már lepermetezett növényre. Felszaporodásukat a kánikula okozza. A kártevő tojás alakban telel, a nőstények októberben rakják le a tojásaikat a fák kéregrepedéseibe. Május végén jelennek

öntözéséhez. Ha tartalékolunk, és hozzákeverjük a vezetékes vízhez, máris sokat segítettünk a tünetek megelőzéséért.

Mikor metsszük a loncot?

Amikor a bódító illatú lonc túljut az első virágzásán, érdemes visszavágni a hajtásait, akár erősebben is, így kordában tarthatjuk a méretét. A teraszok árnyékolására ültetett, rácsra futtatott növények hajlamosak az erős növekedésre, alakjukat elveszítik. Az idős, elszáradt részeket, felkopaszodott hajtásokat a tenyészidőszakban bármikor eltávolíthatjuk. Rendszeres ritkításra is sort keríthetünk, olyankor többől eltávolítjuk a túl vékony vagy előregegett

meg a lárvák, akkor kezdenek károsítani is, és júliusban találkozhatunk először a kifejlett egyedekkel. Gyenge fertőzés esetén vágjuk le és semmisítsük meg a hajtásokat, ágrészeket, ez nagyon hatásos mechanikai védekezés.

SZOBANÖVÉNY-ISMERTETŐ A SZEMÖLCS-LILIOM

A szemölcsliliom (*Haworthia*) Adrian Hardy Haworth angol botanikusról kapta tudományos nevét. Az ugyancsak szukkulens *Aloe* rokona, Dél-Afrikából származik. Rövid és húsos levelei rozettába rendeződve sűrűn állnak egymás fölött. Felületükön apró fehér „szemölcsök” találhatóak, tapintásuk érdes, levélvégeik hegyesek, kissé szúrósak. Virágai aprók, jelentéktelenek. Igénytelen, könnyen tartható, kis helyigé-

nyű, érdekes megjelenésű növény. A tavaszi-nyári hónapokban féltápanyagos helyekre a szabadba is kitehetjük. Tűző napon, szárazon tartva a levelei pirosas színűvé válnak. Csak mérsékelt öntözést kíván, de a földlabdája télen se száradjon ki. A túlöntözésre érzékeny. Késő nyáron kezd el növekedni, akkor érdemes a kaktuszok számára összeállított tápanyaggal ellátni. Sarjhajtásai a tő aljából erednek és alulról körbeveszik a növényt. Ezek óvatos levélasztásával szaporíthatjuk. A sarjakat néhány napig tartjuk szárazon, majd utána dugjuk homokkal kevert, vízáteresztő talajjal megtöltött cserepekbe. Nyugalmi időszaka októberben kezdődik, akkor 10-12 C-fokon, öntözés nélkül is megél. Télen, 16 C-fokon, világos helyen érzi jól magát.

Merényi Alexandra
összeállítása

Hold- naplár

2017. július – szeptember

JÚLIUS					
21. Péntek		Dániel, Daniella			
22. Szombat		Magdolna, Magda			
23. Vasárnap		Lenke, Brigitta			
24. Hétfő		Kinga, Kincső			
25. Kedd		Kristóf, Jakab			
26. Szerda		Anna, Anikó, Joakim			
27. Csütörtök		Olga, Liliána			
28. Péntek		Szabolcs, Alina			
29. Szombat		Márta, Flóra			
30. Vasárnap		Judit, Xénia			
31. Hétfő		Oszkár, Ignác			
AUGUSZTUS					
1. Kedd		Boglárka, Nimród, Alfonz			
2. Szerda		Lehel			
3. Csütörtök		Hermína, Lúcia, Kamélia, Mirtil			
4. Péntek		Domonkos, Dominik, János			
5. Szombat		Krisztina			
6. Vasárnap		Berta, Bettina			
7. Hétfő		Ibolya			
8. Kedd		László, Domonkos			
9. Szerda		Emőd, Román			
10. Csütörtök		Lőrinc, Blanka, Csilla			
11. Péntek		Zsuzsanna, Tiborc, Klára			
12. Szombat		Klára, Hilária, Diána			
13. Vasárnap		Ipoly, Ince, Vitália			
14. Hétfő		Marcell, Maximilián			
15. Kedd		Mária			
16. Szerda		Ábrahám, Rókus			
17. Csütörtök		Jácint, Réka, Hetény			
18. Péntek		Ilona, Rajnald			
19. Szombat		Huba, Marián, Emilia			
20. Vasárnap		István, Bernát			
21. Hétfő		Sámuel, Hajna, Plusz			
22. Kedd		Menyhért, Mirjam			
23. Szerda		Bence, Róza, Szidónia			
24. Csütörtök		Bertalan, Aliz, Detre			
25. Péntek		Lajos, Patrícia			
26. Szombat		Izso, Tália, Natália, Zsuzsanna			
27. Vasárnap		Gáspár, Mónika			
28. Hétfő		Ágoston, Mózes			
29. Kedd		Beatrix, Erna			
30. Szerda		Rózsa, Félix, Leticia			
31. Csütörtök		Erika, Bella, Arisztid			
SZEPTEMBER					
1. Péntek		Egyed, Egon, Noémi, Tamara			
2. Szombat		Rebeka, Dorina, Renáta			
3. Vasárnap		Hilda, Gergely			
4. Hétfő		Rozália, Róza, Ida			
5. Kedd		Viktor, Lőrinc, Ofélia			
6. Szerda		Zakariás, Beáta			
7. Csütörtök		Regina			
8. Péntek		Mária, Adrienn			
9. Szombat		Ádám, Péter			
10. Vasárnap		Nikolett, Hunor, Miklós			
11. Hétfő		Teodóra, Jácint, Igor, Helga			
12. Kedd		Mária, Irma			
13. Szerda		Kornél, János			
14. Csütörtök		Szeréna, Roxána			
15. Péntek		Enikő, Melitta			
16. Szombat		Edit, Ciprián			
17. Vasárnap		Zsófia, Róbert			
18. Hétfő		Diána, József			
19. Kedd		Vilhelmina, Januáriusz			
20. Szerda		Friderika			
21. Csütörtök		Máté, Mirella, Jónás			
22. Péntek		Móric, Tamás			
23. Szombat		Tekla, Líviusz, Ila			
24. Vasárnap		Gellért, Gerda, Mercédesz			
25. Hétfő		Eufrozina, Kende			
26. Kedd		Jusztina, Kozma, Damján			
27. Szerda		Adalbert, Vince			

Tellhold Fogyó hold Újhold Növő hold
 Kos Bikai Ikreik Rák
 Oroszlán Szűz Mérleg Skorpió
 Nyilas Bak Vízöntő Halak

Levélnap – olyan zöldségeket érdemes vetni, ültetni, szedni, amelyeknek a levelét fogyasztjuk (pl. sóska, fejes saláta, káposzta)
 Termésnap – olyan növényeket érdemes vetni, ültetni, szedni, amelyeknek a „termése” fogyasztható (pl. magok, gyümölcsök, vagy akár a paradicsom, paprika, hüvelyesek stb.)
 Virágnap – dísznövényeket és olyan növényeket lehet vetni, ültetni, szedni, amelyeknek a virága fogyasztható (pl. brokkoli)
 Gyökérnap – olyan növényeket érdemes vetni, ültetni, szedni, amelyeknél a gyökér maga a termék (pl. zeller, burgonya, hagymafélék, répa), továbbá palántázás, dugványozás napjai, a gyökérképződés fokozottan jó
 E napokon a föld alatt élő kártevők ellen érdemes védekezni
 E napokon a föld fölött élő kártevők ellen érdemes védekezni
 Ezek a napok kedveznek a metszéshez
 Kert előkészítése, ásás, talajlazítás
 Gyógynövények vetése, ültetése, ezek főszedése. A növények gyógyhatása fokozott
 Vermehi, rakározni e napokon javasolt, valamint a már elvermelt gyümölcs, zöldség átrakására, átválogatására kedvező az idő
 Ezekben a napokon lehetőleg ne vermeljünk, ne rakározzunk, vagy rakjuk át a rakározott terményeinket. Rothadásveszély
 Csigairtás! Ezek a csigák elszaporodása elleni védekezés napjai
 Nemesítés, oltás, szemzés napjai
 Gombatermesztő közegek kezelésére, oltására, gombatermesztésre kedvező idő
 Növényeket ezeken a napokon ültessük át – a gyökérképződés hatékonyabb
 E napokon semmiképp ne végezzünk átültetést, mert kedvezőtlen hatások mutatkoznak a gyökérképződésre. Viszont ilyenkor érdemes gyomlálni
 Ezek a szüret, gyümölcsszedés napjai – ilyenkor a lé- és íztartalom fokozottabb
 Befőzés napjai – akár mellőzhető is a tartósítószer
 Aszalásra szánt gyümölcsök szedésének napjai
 E napokon érdemes locsolni a növényeinket, ugyanis a talaj vízmegtartó és a növény vízfőlvető képessége hatékonyabb
 Ilyenkor javasolt a különféle tápanyagokat a földbe juttatni – trágyázás, tápoldatozás, komposzt szórása
 Kerti tavak karbantartása. Fordítsunk figyelmet a rothadt növények eltávolítására, és ilyenkor javasolt az új növények telepítése, valamint a nagy vízigényű növények ápolása
 Gyepestésre, fűmagvetésre, hiányzó gyeprész pótlására ezek a napok javasoltak
 Fűnyírás napjai

Betárolás

BORSÓVETÉS AUGUSZTUSBAN

Július végétől augusztus közepéig még megpróbálkozhatunk a zöldborsó vetésével, de csakis öntözött körülmények között. A korai fajták közül válasszunk. A kifejtőborsók közül a *Gloria de Quimper* és az *Express*, a velőborsók közül a *Debreceni korai velő* és a *Chrestensens Gloriosus*, a cukorborsók közül a *Frühe Heinrich* fajta javasolható. Nálunk főként a kifejtő- és a velőborsókat termesztik, a hüvelyesen, párolva fogyasztott cukorborsó kevésbé elterjedt. Másodvetésben is bátran megpróbálkozhatunk vele. A zöldborsó vízigénye virágzaskor ugrászerűen megnő, ezért száraz, meleg időben különösen figyeljünk a vízpótlásra.

BOLHA A KÖRTÉN

A körte egyik legveszedelmesebb kártevője a körte-levélbolha. Három fajta fordulhat elő, a nagy körte-levélbolha, a füstösszárnyú körte-levélbolha és a közönséges körte-levélbolha. A lárvá és a kifejlett rovar (imágó) egyaránt károsít, a le-

áttetsző szárnyú rovarok már kora tavasztól megjelennek, károsításuk egészen késő őszig, a fagyok beálltáig eltarthat. Tavasztól tehát folyamatosan kell védekezni ellenük, a kelő tojások és a fiatal lárvák elleni a leghatékonyabb. Élénk hajtásnövekedés idején a megfelelő zöldségtápanyag-utánpótlás is hatékony védelmet ad. Nyár végén az áttelelő kifejlett alakok gyérítésére helyezzük a hangsúlyt. A levélbolhák egy része a lehullott leveleken telel át, gyűjtjük össze és égessük el őket. A kártevő ellen javasolt szabadforgalmú (III. kategóriájú) készítmények a Dimilin 25 WP, a Mospilan 20 SG, a Vektafid R és a Decis, feltételes forgalomban (II. kat.) az Actara 240 SC, a Vertimec Pro, a Laser és az Envidor 240 SC kapható. Nagy permetlémenyiséggel dolgozzunk, mert a kezelés hatékonyságát erősen befolyásolja a lombkorona megfelelő permetlé-borítottsága. A rezisztencia elkerülése érdekében egy-egy készítményt csak egy alkalommal használunk, a következő kezelést más hatóanyagú készítménnyel ismételtethetjük meg a fentiek közül. Egyes tapasztalatok szerint már csupán a nyári olajok (pl. Vektafid R 1%-os koncentrációban) használata eredményes többször ismételt kijuttatással. Korán érő körték esetén figyeljünk az ételmezés-egészségügyi várakozási időre, amit a készítmények csomagolóanyagán minden esetben feltüntetnek.

veleket, virágokat és a terméseket szívogatja, annak nyomán a levél, a virág, a termés torzul, korán lehull. Másodlagos kártétele, hogy a levéltetvekhez hasonlóan mézharmatot ürít, amelytől ragacsos lesz a termés, és megtelepszik rajta a fekete színű korompenész, amely tovább csúfítja a gyümölcsöt. Az apró, 2-4 milliméter nagyságú, változatos színű, zöld, vörösesbarna vagy fekete,

Nyár végén a zöldséges- és gyümölcsöskertben a legfontosabb feladat a termések téli betárolása, a lekvár-, a szörp- és a savanyúságkészítés. Néhány zöldségféle másodvetésével is próbálkozhatunk még. Ne feledkezzünk azonban el a letermett fák, gyümölcsbokrok növényvédelméről sem, azzal a kártevők és kórokozók áttelelésre készülő alakjait gyéríthetjük. A gyomlálást se hanyagoljuk el, különösen az üresen hagyott részekben, ugyanis a gyomokon is áttelelhetnek a károsítók.

HASZNOS A TALAJTAKARÁS

A talajnedvesség megtartása és a gyomosodás mérséklése érdekében egyre több kertben takarják a talajt, mulcsoznak szerves (szalma, kéreg, faapríték), vagy mesterséges (műanyag fólia, papír) anyaggal. A szerves anyagokat 6-8 cm vastagon terítjük el a zöldségsorokban. Előnyük, hogy alapos beöntözés után még hosszú ideig párologtatnak, csökkentve ezzel a légköri aszályt. A talajnitrogén túlzott megkötődése, azaz a pentozán hatás elkerülése érdekében öntözés előtt szórjunk kevés (négyzetméterenként 1-2 kg) nitrogénműtrágyát a takaróanyagra. A talajtakaró fóliák használatát inkább tavasszal javasolják, amikor a talaj fölmelegítése, a korábbi érés elősegítése a cél. A talajtakarás nem lebecsülendő előnye még, hogy tisztábban szedhető a termés.

ÍGY SZEDJÜK A FOKHAGYMÁT

A tárolási hagyma, így a fokhagyma is akkor szedhető, ha a szára megdőlt, és a szártő kezd elvékonyodni, beszáradni. A betakarításra azonban már néhány héttel korábban meg kell kezdenünk a felkészülést.

Amikor a hagyma szára száradni kezd, hagyjuk abba az öntözést. A szárazon tartás segít, hogy a hagymalevelek megerősödjenek, a hagymanyak minél korábban beszáradjon. Ha túlságosan korán szedjük föl, akkor a gerezdek aprók maradnak. Ha azonban sokáig várunk, akkor a fokhagyma még a talajban – a szaporodása érdekében – gerezdjeire esik szét. Az őszi fokhagymát korábban, a tavaszt később szedjük.

A fokhagyma erős, szerteágazó bojtosgyökérzetet fejleszt, ezért ásóval emeljük ki a talajból, ne tépjük, mert beleszakadhat, ami sérülést, később a tárolóban betegségek megjelenését vonja maga után. Használjunk sűrűfogú ásóvillát, amiről könnyebben lepörögnek a talajmaradványok. A kiszedett hagymákat száraz időjárás esetén félárnyékos helyen hagyjuk néhány napig száradni, időnként forgassuk át. Esős időben jól szellőző, száraz helyiségben újságpapírra terítve „érleljük be” a hagymafejeket. Ne hagyjuk a tűző napon, mert illóolajai olyan átalakuláson mennek át, amitől megkeseredik a hagyma. Ha a szár és a gyökerek teljesen leszáradtak, akkor kézzel szedjük le róluk.

Ha fenni (fűzni) szeretnénk a fokhagymát, akkor azt a fölszedés után azonnal tegyük meg, ne várjunk addig, amíg a szár teljesen befűződik, mert akkor leszakadnak a hagymafejek. Túl nyersen sem lehet jól fenni, mert akkor még nem elég hajlékony, és túl vastag hozzá a szár. A fűzést hagyományos hármassal végezzük, minden második ráhajtás után fogjuk egybe az utolsóként áthajtott szárat az előzővel, és fogjunk hozzá egy-egy újabb hagymát. Egy füzérbe 10-20 hagymát fonjunk össze, és felakasztva száraz, hűvös, szellős helyen (pajta, padlás, garázs) tároljuk.

A fokhagyma száraz, hideg (2-5 C-fok), sötét, jól szellőző helyiségben tárolható a legtovább, Raschel-zsákban vagy papírdobozban. A sérült hagymafejeket rövid időn belül használjuk fel, vagy megtisztítva olajban, ecetben is tartósíthatjuk.

TARLÓ-BURGONYA

A zöldborsó, zöldbab, fejes saláta, zöldhagyma fölszedése után a tarlóburgonya, népi nevén „fojtott burgonya” termesztésével is megpróbálkozhatunk. Házikertben a korai fajták fővetésből származó gumóit is visszavethetjük. A módszer előnye, hogy szeptember végén, október elején fosztlós héjú újburgonyát fogyaszthatunk, amit nedves homokkal rétegezve téli is eltárolhatunk. A tarlóburgonya termesztése során a vírusterjesztő levéltetvek tömeges megjelenésére kevésbé kell számítanunk, de a burgonyabogár harmadik nemzedéke – aminek előfordulására melegebb éghajlatunkon biztos számíthatunk – megtámadhatja az állományt. Csapadékos időben a burgonyavész is előfordulhat.

Vetés előtt a tarlót mélyen ássuk föl, és pótoljuk a tápanyagot. Ápolása során ebben az időszakban különösen fontos feladat az öntözés, amivel nemcsak a nedvességet pótoljuk, hanem a talajt is hűtjük, ami elengedhetetlen a jó gumóképzéshez. Szeptember végén már jelentkezhetnek enyhe talaj menti fagyok, ami ellen kis intenzitású öntözéssel védekezhetünk.

Összeállította: Pap Edina

Gyomirtó ✓

Glialka® Express 6H

6...
négy...
három...
kettő...
egy...

HAT!

Kwizda Agro

LÁTVÁNYOS HATÁS MÁR 6 ÓRA ALATT!

A könnyen felhasználható Glialka® Express 6H gyorsan és totálisan kiirt minden gyomot!

A praktikus kiserelésnek köszönhetően ezentúl nem kell a permetlékészítéssel bajlódni! Egyszerűen csak a gyomnövényekre kell permetezni a palack tartalmát, a többit elvégzi Ön helyett a Glialka® Express 6H.

Könnyen kezelhető, károsító hatású készítmény.

www.szepzold.hu

A HEGYEK GYÜMÖLCSEI

Hegi túráim során felüdülés, ha áfonyás foltokra bukkanunk a fenyvesben. Nem hagyhatjuk ki az erdő kínálta frissítő gyümölcsöket, a hátizsákot ledobva, görnyedve vagy négykézláb kutatunk a különleges csemege után, amely lilásra színezi a nyelvünket, mintegy megjelölve az erdő javainak dézsmálóit.

A **fekete áfonya** (*Vaccinium myrtillus*) az erika- vagy hangafélék családjába tartozó félcserje. Előfordulási helyétől függően említik még kukojsza, kukajsza, kukujza, molabogyó, afinya néven, vagy havasi meggyként. Észak-Európából származik, Észak- és Közép-Európában honos. Havasi, alpesi tájak és középhegységek savanyú talajú tölgyerdőinek, bükkőseinek, fenyveseinek legfinomabb vadgyümölcse, egészen 2500 méter tengerszint fölötti magasságig él. A Kárpátok és az Alpok, nálunk a Soproni-hegység, az Alpok-alja, a Nyírség és Nógrád megye vidéke ad neki otthont.

Alacsony, 30-60 centiméteresre nő, lombhullató félcserje gazdagon elágazó, leggyökeresedő ágakkal. Érdekessége, hogy akár ezer négyzetméteres telepek is hajthatnak egyetlen töről. Zöld hajtásai télen a vadaknak adnak táplálékot. Levelei tojásdadok, kihegyesedők. A levélhóraljakban 5 milliméteres nyélen ülő virágai apró hangarhoz hasonlóak, szirmaik halvány zöl-

des-vöröses fehérek, áprilistól júniusig nyílnak. Július–augusztusra érlelik hamvas, feketeskék, kellemesen savanykás bogyókat, melyeknek még a leve is sötétkék. Nemesített változatai kertek díszeként is ültethetők, nagyobb bogyókat teremnek. Az először érő bogyók általában nagyobbak a későbbi jövőknél, gyümölcssavakat, cukrot, pektint, cseranyagot, vitaminokat, flavonoidokat (főleg antociánokat), arbutint, sok vasat, A-, D- és C-vitamint tartalmaznak. A teljesen beérett bogyókat augusztusban és szeptemberben szedik. Gyümölcséből közkedvelt lekvár készül, gyümölcslevesek, gyümölcsaláták alapanyaga, sütemények ízesítője, tölteléke. Az őz, nyúl, szarvas, vaddisznó elkészítésénél pikáns, közkedvelt íze miatt nélkülözhetetlen, kompót, mártás, saláta, vagy dzsem formájában tálalhatjuk melléljük. Gyümölcsbornak, likőrnek, szörpnek vagy teának elkészítve is jó hatása a bélfalórára, ellenállóvá teszi a bél nyálkahártyáját az emésztési zavarokkal, krónikus bélhuruttal,

bélfertőzésekkel, hasmenéssel szemben. A szájbetegségeknél is jó szolgálatot tesz. A szervezet minden pontján serkenti a kapilláris erek vérellátását, s mint ilyen, a szemfenék érhálózatát épen tartva közvetlen és közvetlenül is segít az ideghártya regenerálódásában. E hatását a II. világháborúban az angol pilóták fedezték föl. Észrevették, hogy amikor áfonyalekváros kenyeret kaptak ellátmányul, sokkal jobban láttak a sötétben, nem kellett úgy hunyorgogniuk a léghárítás fényszóráitól, azok nem vakítottak annyira. Az áfonyalekvár a képernyőt bámuló mai emberek szemének is nagy hasznára lehet, és a cukorbeteg retináját is védi. E hatáshoz nagy dózisban van szükség a hatóanyagokra, ezért gyógyszerárban koncentráltan, kapszulákban is kapható. A hasmenés és a fogínygyulladás régről ismert gyógyszere. A levéből főzött tea epe- és hólyagbetegségek orvossága, vesetisztító.

Molnár Péter

A SZERZŐ FELVÉTELEI

A VÖRÖS ÁFONYA

A **vörös áfonya** (*Vaccinium vitis-idaea*) ugyancsak hegyvidéki növény, az erdei fenyvesek jellegzetes örökzöld törpecserjéje, népies nevén brusnyica, fojminc, havasi meggy, kövi málna. A fekete áfonyához hasonlóan közkedvelt, de savanyú íze miatt csak feldolgozott formában fogyasztják. Magyarországon a Zempléni-hegységben, a Mecsekben, illetve a Nyugat-Dunántúl néhány pontján, például az Őrségben, a Göcsejben, a Kőszegi-hegységben él. Hazánkban jóval ritkábban fordul elő, mint a fekete áfonya. Levelei télen is megtartják élénkzöld színüket.

10-30 cm magas, örökzöld félcserje, a szára hengeres, kúszó, a vége fölemelkedő. Tojásdad levelei áttelelők, bőrneműek, a szélük visszahajló. Csüngő, végálló fűrtvirágzatot nevel, illatos, rövid kocsányú, harang alakú, fehér vagy rózsaszín virágokkal. A csésze éréskor a termés csúcsán marad. Lisztes, ehető bogyótermése éretlenül fehér, éretten kárpintpiros. Igen gazdag antioxidánsokban (antociánidinek, taninok), amelyek védik szervezetünket a káros oxidációs folyamatoktól. Húgyúti fertőzések megelőzésére, kezelésére is kiváló.

KIVI A KERTBEN

Lelkes kertészek időről időre megpróbálkoznak a kivi termesztésével, ami nem is olyan nagy kihívás, mint ahogy azt sokan gondolják. Hazánkban védett zalai termőhelyen árutermő ültetvény is létesült, aminek a termésével már a boltokban találkozhatunk.

A kivi (*Actinidia chinensis*) eredeti termőhelye Kelet-Ázsiában, Kínában van, ahol ugyancsak kemény teleket kell kibírnia. Egészséges, beérett tövei mínusz 15-20 °C-ig télállóak, a késő téli, tavaszi fagyokra viszont érzékenyebbek, mert hamar beindul a nedvkeringésük. A közkeletű vélekedéssel ellentétben a talajra sem különösebben igényes: mélyrétegű, tápdús, közel semleges kémhatású talajban fejlődik a legjobban, a magas mésztartalmat viszont rosszul tűri, azt leveleinek sárgulásával (klorózissal) jelzi. Erőteljes kúszónövény, hatalmas lombzata és ahhoz képest kis gyökértömege miatt sok vizet, rendszeres öntözést igényel. Ha elég víz áll a rendelkezésére, akkor gyengébb talajokon is jól fejlődik. Akár 15 méter magasra is felkúszik, a kertben erős metszéssel nevelhető, lugashoz hasonló formát érdemes kialakítani belőle. Nagy helyigényük miatt ne ültessük két méternél közelebb egymáshoz a töveket. Egy növényen csak nő- vagy csak hímvirágok nyílnak, vagyis legalább két, különböző nemű tövet kell ültetnünk ahhoz, hogy termést is szedhessünk. Egy hím növény 5-8 nőivarúnak szolgált elég pollent. A megporzásban nagy szerepet játszanak a méhek és más beporzó rovarok, tehát érdemes gondoskodni a jólétük-

ről megfelelő fészeknek való anyagok (szalma- vagy bambuszköteg, ujjnyi furatokkal ellátott fadarabok stb.) elhelyezésével a kertben. A kivi későn, az akác után virágzik, akkor figyeljük meg alaposan a virágait: a nővirágban feltűnő, ecetszerűen szétágazódó bibét, a hímvirágokban pedig rengeteg porzót láthatunk. A virágok a második éves vesszők végén nyílnak, tehát a metszéskor meg kell hagyni a hosszú termővesszőket, a letermetteket pedig el kell távolítani. Nem szabad visszavágni a vesszők végét, mert akkor nem kapunk termést. Fontos alaposan megtrágyálni a tövet, hogy elég fény jusson a lombzatba, bár a kivi napon és félárnyékban is jól fejlődik. Leggyakrabban ültetett termő fajtája a *Hayward*, amit a *Tomuri* porzófajtával ültetnek együtt. Konténeres növényként szerezhetjük be a kertészeti árudákban, ősszel és tavasszal is telepíthető. Erős támrendszerre van szüksége, ami tartja a körülbelül két méter magas törzsön indí-

tott vázkarokat és az azokon fejlődő, akár két méter hosszú vesszőket. Gyümölcse, szára és gyökere az irodalom szerint gyógyászati célra is használható, mert nyugtató, lázcsillapító, vízhajtó hatású anyagokat tartalmaz, bár nem olyan mennyiségben, mint az ismert gyógynövények. Reumás ízületi fájdalmak, vesekő kezelésére alkalmas, illetve érdekes módon a levélfőzetét a kutyák atka okozta bőrbetegsége ellen használják. Rokon fajtái, a mandzsu és a japán kivi (*Actinidia kolomikta*, *A. arguta*) még nagyobb téli hideget is elviselnek, de korai kihajtásuk miatt a tavaszi fagyokra a termesztett kivihez hasonlóan érzékenyek. Az előbbi fehérrel vagy rózsaszínnel tarkított levelei miatt dísnövénynek is beillik. Gyümölcseik jóval kisebbek, teljesen simák, a gyümölcshússal együtt ehetőek, édes, zamatos, cseresznye méretűek. Későn fordulnak termőre, akár 6-8 év is eltelik, mire termést hoznak. Az öntermékeny *Issai* fajtát önállóan is telepíthetjük. Mindegyik kivifaj későn ér, szeptember-októberben szedhetők. Utóérnek, tehát nem nagy baj, ha teljes érés előtt szedjük le a termést. Betegségei, kártevői hazánkban nincsenek, növényvédelmet nem igényel egyik sem.

Horváth Csilla

Actinidia chinensis

Porzós virág

Actinidia arguta Issai

Termős virág

SZÉNCINEGÉK

A hímek és a nőstények színezete hasonló, de a toroktól kiinduló és a mellen át húzódó fekete csík a hímeknél szélesebb.

Mesterséges fészekodó segítségével egy-egy pár könnyen megtelepíthető a kertben (a röpnylás átmérője 32 milliméter legyen). Szakszerű odúk kaphatók a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesületnél. Az odút úgy függesszük föl a gyümölcsfa ágára, hogy a bejárónyílás kelet vagy dél felé nézzen, ágak ne takarják. Macska ellen a törzsre kötözött tüskés ágak nyújtanak védelmet.

A tojó áprilisban építi a fészket mohából, vékony gyökérdarabokból, majd szőrszálakkal béleli. Ha moha- és lőszőrösömököt kötözünk az ágakra, gyorsan megtalálja azokat, és felhasználja otthona építéséhez. A széncinege a nagycsaládos madarak közé tartozik: a fészkelő fehér alapon vörhenyes színű, foltokkal és pettyekkel mintázott 6-13 tojásból áll. A tojó egyedül kotlik, a fészket csak néha hagyja el, hogy táplálékot keressen. A fiókák 13-15 nap alatt kelnek ki, szüleik a hajnali szürkület-

től estig etetik őket, rovarokat, főleg lepkéhernyőket és pókokat hordanak a fészekhez. Hazai vizsgálatok szerint a 20-22 napig tartó fiókanevelés ideje alatt a szülők több tízezer rovart és pókot pusztítanak el. A széncinege tömege 20 gramm, de rendkívül gyors emésztése folytán naponta saját testsúlyának megfelelő mennyiségű ro-

vart képes elfogyasztani, ami egy család esetében a teljes költési időszakban kilókban mérhető. A párok egy része a nyár folyamán másodszor is költ. Hasznos tevékenységükkel sokszorosan meghálálják, ha télen etetjük őket.

Schmidt Egon

A széncinege az egyik legismertebb és leggyakoribb hazai madárfajunk, a téli etetők rendszeres vendége.

BÉCSY LÁSZLÓ FELVÉTELEI

Kapkodjuk a fejünket

Július és augusztus legnagyobb művészete az időben történő betakarítás és tartósítás, hiszen minél több nyári ízt és vitamint szeretnénk megőrizni a hideg hónapokra. Minden zöldség és gyümölcs természetes formájában frissen és nyersen a legjobb, a főlösleget azonban tartósítanunk kell. Nagy élmény saját termésből befőttet, lekvárt, savanyúságot vagy aszalványt készíteni. Kedves ajándék a házi meggyzörp, baracklekvár, pirított dió vagy egy csokor mentalevél.

Lessük el a nagytól

Használjuk ki a nyári meleget, és aszaljunk gyümölcsöt, szárítsunk fűszernövényeket. Persze nem mindegy mit, mikor és hogyan. Mi a fűszereket (szurokfű, kakukkfű, zellerlevél stb.) és a téli teának való gyógynövényeket (menták, citromfű, csalán levele stb.) nagy tálcán, hűvös és árnyékos helyen szárítjuk. A magas illóolaj-tartalom érdekében napos időben, virágzaskor gyűjtjük a növényi részeket, vízzel leöblítjük őket, aztán jöhet a szárítás. Végül szükség szerint lemorzsoljuk a leveleket és üvegben vagy vászonzacskóban tároljuk. Az évek során már kialakult, hogy miből mekkora mennyiséget kell szárítanunk télire. Az augusztusi nagy melegben a kevésbé lédús gyümölcsök (alma, körte, szilva) aszalásával is megpróbálkozhatunk. Aszaláshoz megfelelő a régi, jól bevált, vesszőből font aszalókosár, és tökéletes a száraz rekkenő hőség. Az aszalni kívánt gyümölcsöket karikázzuk, daraboljuk föl, és egy rétegben terítsük el a kosárban. Az aszalókosarat szűnyoghálóval védjük a legyektől, és gondosan menekítjük zárt helyre a nyári záporok elől. Néhány nap alatt elkészül az aszalvány, amit vászonzacskóban tárolhatunk. A lekvárfőzés, a befőzés és a savanyúságkészítés tudományát lessük el a nagytól. Itt is igaz, hogy ahány ház, annyi szokás. Ismerősöktől szerezzünk új recepteket, és újítsuk meg a receptfüzetünket tartósítószer nélküli és csökkentett cu-

A nyár az ízek, az illatok és a színek kavalkádja. Amikor elkezd érni a borsó, már szedhető a szamóca, a meggy és nyakunkon a cseresznyeszüret, csak kapkodjuk a fejünket. Nemrég még áhítoztunk egy kis saláta vagy retek után, és most itt a bőség zavara. Észrevétlenül érkezik meg a júliusi rekkenő hőség, vele együtt beérik az első paradicsom, paprika, cukkini és sok más zöldség is.

Öblítést követően szárítjuk a fűszernövényeket

Júliusra beérik a cékla

Spenótot vetünk másodveteményként

A szurokfű betakarítása

Kertlátogatás Bakó Imre biogyümölcsösében

Szárított morzsolt kakukkfű és szurokfű üvegekben

kortartalmú módszerekkel. Nagyszerű érzés, ha a reggelizőasztalra lekvár, zacuska, padlizsánkrém, fűszervajak és sok más házi készítésű étel kerül. Az alapanyag a kerti zöldség- és gyümölcszsüret után bőven rendelkezésre áll. A Gyulai Ehető Közösségi Kertünkben (röviden GYEKK) hat családdal, az idén harmadik éve termeljük meg önellátásra a kerti finomságokat. Sokat tanulunk egymástól miközben kertészkedünk, sok receptötlet és befőzési tapasztalat jár körbe a kertgok között.

Kertközösségi programok

A sok locsolás, gyomlálás, betakarítás és befőzés mellett a közösségi programokra is szakítunk időt, hiszen a jól működő kertközösség életének ez is fontos része. Egy-egy esti szalonnasütés, halászlé vagy bagolyás főzése közben nincs más dolgunk, csak jól érezni magunkat. Kerti munkákról is szó esik, a főzés alatt esetleg beállunk gyomlálni vagy locsolni, de akkor az együttlét a fontos. Terítékre kerülnek az ösztönző és kert-

jobbító ötletek is, kezdeményezések indulnak, és ha valami nem jól működik, azt is megbeszéljük. Kertközösségünk eddigi három éve alatt alapszabály nélkül működöttünk. Igaz, létszámban alulmaradunk a budapesti közösségi kertekhez képest, de a közösségfejlődés szempontjából hasonlóan működünk. Az újdonságok iránt fogékony és rugalmas kis társaságunk mindent azonnal megbeszél, és próbáljuk gyors döntések, cselekvések mentén megoldani a problémás helyzeteket.

Kertésztábor

A kerttagok a szakmai programokat is igénylik. Minden év augusztus elején megszervezzük a Fátyolka kertésztáborát. A helytörténeti gyalogtúrákat és kerékpáros kimozdulásokat kertlátogatásokkal kötjük össze. Voltunk már a Békési Biokultúra Egyesület bemutatókertjében, Mezőberényben minősített biogyümölcsösben és Krumpach Erzsébetnél Ráckevén, „a bőség kertjében”. Mindenhol tanulunk, a családok egyszerre gazdagodnak élményekkel és tapasztalatokkal. Minden táborba játékos ismeretterjesztő programokat is beépítünk kóstolókkal, kézműves foglalkozásokkal és feladatokkal. Két éve Békés-Dánfokon tartósítószer-mentes őszi-baracklekvárt és csalamádét készítettünk. Tavaly pedig a fűszerbemutató után fűszervaját, fűszerolajat és kaporos-túrós lepényt kóstoltunk egyik lelkes kerttagunk érdekes előadása közben. A növényismeret, a madarászat és a rovarok megismerése sem maradhat el. Többször voltunk már madárgyűrűzésen, és mi magunk is

szerveztünk madármegismerő, valamint madáretető-készítő játékos délutánokat. Fontosnak tartjuk, hogy a családok megismerjék a hasznos élőlények sokaságát.

Másodvetemény

Akad kerti feladat a nyár közepén is. A nyári betakarítás közben felszabadulnak olyan területek, ahová újra veteményezhetünk. Július végén felkapáljuk a borsó, a zöldbab, a karalábé, a retek és a saláta helyét, elgereblyezzük és ismét magokat vetünk. Másodveteménynek jó a spenót, a mángold, a zöldhagyma, a zöldborsó, a zöldbab, a saláta, de más zöldségekkel is kísérletezhetünk. A magok kelését, majd a zöldségek növekedését segíti az augusztusi enyhülés. Akkorra már hűvösebbek az éjszakák, párasabb a levegő, láthatjuk a reggeli párcseppeket a leveleken. A másodvetemények még az őszi hideg előtt beérnek, kellemes vitaminforrások az iskolakezdésre.

Bonyhádi Enikő

MIBŐL KÉSZÜL? A kőtél

Szépen fejlődik a szőlő, nagyokat hajtanak a futónövények, hajnalok, iszalagok. Egyik-másik évvel is kötözést igényel, jó, ha kéznél van kis madzag vagy rafia. Előkerül a kötél szabadidőnkben, vitorlázás, hegymászás közben is. A gazdaboltok és egyéb szaküzletek egyaránt nagy változatosságban kínálják a különböző minőségű, szakítószilárd-ságú, vastagságú köteleket, zsinórokat.

A Kárpát-medencében a háncsrostjéért termesztett **kender** (*Cannabis sativa*) a legfontosabb kötélalapot. A magyar népi szóhasználatban a gabonából, ritkábban gyékényből, zsúpból, szalmából készített fonadékot is kötélnek hívják, amellyel a learatott kévét kötik össze, most azonban nem róluk lesz szó.

A kender magas egyéves növény, néhány ázsiai rassza 3 méteresre is megnő. Leveleinek alakja jól ismert, 3-7 levélkéből tenyeresen összetett. A keskenyláncsás levélké szélé fűrészes, apró szőröktől érdes. Kétféle növény, virágai mirigyes virágzatba tömörülnek, a porzósok álnyőbe, a termősek fellevelés, csomós bogas virágzatba. Kicsi makktermései szürkés vagy barnásak.

Alacsony növekedésű alfaja (*ssp. spontanea*) a vadkender, szántók, parlagok gyomnövénye. Másik alfaja – legújabb vélemények szerint faja – az indiai kender (*ssp. indica*), ennek magja, hajtásai és termő virágzatának gyantás mirigyszőrei narkotikus gyantákat (kannabinol) tartalmaznak, amelyet gyógyászati célokra (álmatlanság, migrén, reumatikus fájdalmak, depresszió, epilepszia, zöldhályog stb. ellen), valamint marihuána és hasis készítésére használnak. A kender ismert gyógynövény is, antibakteriális, nyugtató és fájdalomcsillapító hatású, illóolaját a kozmetikaiipar is használja. Olajtartalmú magját is hasznosítják és magkenderként is termesztik, de rostnövényként való felhasználása fontosabb. A rostkender csak nyomokban tartalmazza a hatóanyagokat.

Közép-Ázsiából származik, Kínában már 4500 évvel ezelőtt ismerték, a Kr.e. 5. századból már írásos emlékek vannak a fel-

A növények végigkísérik életünket a bölcsőtől a koporsóig, táplálnak minket, ízestítik az ételünket, gyógyítanak, használati tárgyak készülnek belőlük és a kertjeinket díszítik. Növény és ember találkozásának nem csak a táplálkozás terén jelent páratlan változatosságot. A különböző céllal és alapanyagból készült kézműves termékek nemcsak az emberi kreativitás gazdagságát, hanem a bennünket körülvevő növényvilág hihetetlen sokféleségét is megmutatják. Ma már azonban a természettől elszakadt városiak, sőt a falun élő emberek körül is átvették az uralmat a gyári termékek és a műanyagok. Sorozatunkban a teljesség igénye nélkül a botanikus szemével szeretnénk bemutatni, hogy milyen érdekesek és értékesek növényi eredetű kézműves tárgyaink.

dolgozásáról. Az ókori Egyiptomban is ültették, Európába a népvándorlással jutott el. Hazánkban a kenderfeldolgozás valószínűleg a szlávok révén már a honfoglalás előtt ismert volt. A települések közelében, önellátásra ültetett kisebb kenderföldeken kívül a 15-19. században már nagyobb természetközponatok alakultak ki, elsősorban a mélyrétegű, csernozjom talajú alföldi területeken, ahol a víz is könnyen elérhető volt: a Hajdúság, Bácska, Bánság, a Tisza és a Kőrösök vidékén. A kender szárának magas cellulóztartalmú rostkötegeit hasznosítják. Az idős növények lignintartalmának növekedésével javul a kenderrost szívóssága, de csökken a rugalmassága, ezért megfelelő időben kell

A kender felálló szára egyes ázsiai rasszok esetében 3 méteres is lehet

Leveleinek alakja jól ismert, 3-7 levélkéből tenyeresen összetett

A rostmályva szára adja a rostanyagot. Virágáról jól látható, hogy a mályvafélékhez tartozik

Tisztítás előtti kenderkóc, a fás részekkel

A hársak háncsrostja fontos kötélalapot (nagylevelű hárs)

Kenderkötelek különböző minőségben és vastagságban készülnek (Kína, Kanton)

aratni. Amikor száll a virágpóra, már elég szilárdak a rostok, de még nem fásodtak el. A kévébe kötött kender szárítása után, amikor már elvesztette zöld színét, kezdődik az áztatás, ez alatt mikroorganizmusok lazítják a rostokat. Áztatás után ismét szárítják, majd törlik, tilolják a kendert, amivel a fás részek, a pozdorja elválik az értékes rostoktól, és dörzsöléssel, tisztítással távolítják el. A rostokat ezután dörzsöléssel puhítják, hogy hajlékonyá és selymes tapintásúvá váljanak, majd lúgos vízben tisztítják és színezik. A gubancos rostokat ezután fésüléssel, gerebenezéssel vékonyítják, puhítják tovább. Így különböző minőségű alapanyagok nyerhetők, a szövéshez fonal, a kötélveréshez szálakender,

kóc. A kendermunkáknak változatos módszere, eszközválasztéka és szókézlete alakult ki az évszázadok során.

A kendert különféle textíliák szövésére is használják, ma is kenderből készül egyes délkelet-ázsiai hegyi törzsek népviselete, és az USA-ban az első farmernadrágok is, de erős, ám durva rostja inkább papír- és kötélgyártásra alkalmas. Ma a kenderrostból, valamint a pozdorjából a kötélnek kívül szigetelő- és falazóanyagokat, szivós agroszöveteket, jó nedvszívó állatallatot készítenek, sőt biomasszaként, alternatív energiaforrásként is használják.

A **hárs** (*Tilia*) kéreg alatti háncsából is készítenek kötelet. Európában a nagylevelű

és a kislevelű hárs, Észak-Amerikában pedig az amerikai hárs kéreg alatti háncsrészt, a szíjácst használták hasonló célokra, kötél, fonott szék (dikó), edények készültek belőle. Szőlőkötözésre is használták, az Alföldön kosarat, Zemplénben bocskort fontak belőle. Az észak-amerikai indiánok a sátrak favázának építésénél használták háncskötelet.

A trópusi vidékeken más növények töltik be a kender szerepét. A rostmályvának a kenderhez hasonlóan a szárában levő rostjait hasznosítják. A **rostmályva vagy kenaf** (*Hibiscus cannabinus*) egynyári, ritkábban évelő növény. 1,5-3 méter magas, 1-2 centiméter átmérőjű szárának töve fásodó. 10-

15 centiméteres levelei alakjukban és méretükben is igen változékonyak. Az alsó levelei gyakran 3-7 karéjra hasadtak, míg a felsők sekélyen karéjosak vagy majdnem épek. A virága fehér, sárga, ritkábban bíborszínű, a közepe mindig sötétbíbor. 2 centiméteres toktermései sok magot rejtnek. Valószínűleg a trópusi Dél-Ázsiából származik, de Indiában és Délkelet-Európában is régóta ültetik, ezért őshazája ma már nem határozható be pontosan. Kérge durva rostot, szára finomabb rostot tartalmaz.

Sok növénynek a levélorostját hasznosítják. A legfontosabb közülük a kereskedelmi- leg is jelentős **szizál** (*Agave sisalana*).

Ma nemcsak Amerikában, hanem Afrikában is termesztik a szizált (Tanzánia)

A szizál kardalakú levelének rostját dolgozzák föl

A szizál durva rostjából erős, szívós kötél készül

A raffiapalmák szárnyas levele a legnagyobb a növényvilágban

A raffia néven ismert rost a szőlősgazdák fontos kötőanyagává vált

Pozsgás, tölevélrózsás növény, kékeszöld, húsos levelekkel. Életében csak egyszer virágzik, több méter magas, nagy virágzatokban. Közép-Amerikában és Mexikóban őshonos, de ma már a Karib-térségben és Kelet-Afrikában is termesztik. Nevét a Yucatán-félsziget kis kikötőjéről kapta, ahonnan az első agavérost-szállítmányokat exportálták. Durva, merev, de erős, tartós rostjából elsősorban a mezőgazdaságban és az iparban használt kötélárú, bálázó- és kötözősinór készül. Régebben, a műszálak elterjedése előtt nem nyúló és tengervíznek ellenálló tulajdonságai miatt a hajókötélek készítésének legfontosabb alapanyaga volt. A rostból ezen felül szőnyeget, padlóburkolatot, pokrócot, kalapot, keféket és a dárdadobáló játékhoz céltáblát készítenek. A felvágott szizálrost a gipszkarton és a kátránypapír megerősítésére szolgál.

A kötélcserje a Negev-sivatagban gyakran előfordul

A kötélcserje apró levelei szárazságtűrősről árulkodnak

Az állattartás és a málházás sok kötelet igényel, amelyhez kötélcserjét használnak (Izrael)

Értékes kötőanyagot szolgáltatnak a **raffiapalmák** (*Raphia*), melyet minden szőlősgazda jól ismer, hiszen a mai napig használatos. A *Raphia*-nemzetség híres rekorder, közel 30 fajának egyike adja a növényvilág leghatalmasabb levelét: a *Raphia regalis*-é 25 méteres is lehet. Törzsük vastag, zömök, néhányuk rövid törzse a föld alatt nő, ezért törzs nélkülinek tűnnek. Az óriási szárnyas levelek tövében fejlődő nagyméretű bugavirágzatokat háromtagú virágok alkotják. Az Európába is szállított raffia a *Raphia farinifera* leveleinek hosszú rostjából készül, és nagy előnye, hogy puha, ezért könnyű fonni és jól festhető. A többi fajt is hasznosítják: édes nedvükből bort erjesztenek, rostjukat a kézműipar is alkalmazza, különösen Nyugat-Afrikában bútorok, szőnyeg, függőágy, kötél, és ünnepi öltözékek készülnek belőle.

A sivatagokban élő szodomaiszóló ernyős virágzata és szára, amiből erős hancsrost nyerhető

A szodomaiszóló gömbölyded termésében fejlődő magok szórét lámpa- és fegyverkanócnak használják

Különleges élőhelyeken olyan növényeket is használtak kötélkészítésre, melyek nem kerültek a termesztésbe és a nemzetközi kereskedelembe, viszont helyi szinten nagyon fontos a szerepük. A Közel-Kelet sivatagi területein a nomád beduin pásztrok és más népek a kötélcserje hajtásai-ból sodortak erős kötelet. A **kötélcserje** (*Thymelaea hirsuta*) örökzöld, 50-100 centiméter magas, rendszerint kétlaki cserje. Dúsan elágazó, fiatal hajtásai sűrűn fehér gyapjúszőrősek. Igazi sivatagi faj, gyökere akár 3,5 méter mélyre is lehatol víz után kutatva. A szárazsághoz jól alkalmazkodó 2-6 milliméteres pikkelyszerű levelei ülők, sűrűn, tetőcserépszerűen sorakoznak a száron, szélük behajló, a fonatuk fehéren molyhos, mindezekkel csökkentve a párolgatóással járó vízvesztésüket. Kis sárga virágai egyivarúak, ülők, szirmuk alig 1-2 milliméteres. A Földközi-tenger partvidéke, a Negev-sivatag, a Sínai-félsziget és az Arab-sivatag növénye.

A **szodomaiszóló** (*Calotropis procera*) is sivatagi növény, 2-5 méter magas cserje. Őshazája Afrika és Délnyugat-Ázsia. A szárából nyert cellulóz hancsrostok olyan erősek, mint a gyapot, és jobban nyúlnak, mint a len. A termésben levő selyemrostból lámpába kanócot, az arabok pedig fegyverkanócot sodornak, vásznat szőnek. A vastag ágú, vastagon parás, krémfehér kérgű, fás szárú növényt szodomaialmának, keserűalmának is hívják. Nagy, 10-30 centiméteres bársonyos szőrű, kékeszürke levelei vastagok, bőrneműek, viaszos felszínűek. Ernyős virágzatban nyíló virágainak szirma vastag, húsos, alapja fehér, cimpája bíborszínű. Gömbölyded, szivacsos falú, puha, zöld termései számos szőrűstökös magot rejtnek. A növény minden része mérgező tejszerű nedvet tartalmaz, amely megszáradva gumiszerűvé válik.

Fráter Erzsébet

Milyen növények laknak Vízipók-csodapók háza táján?

A buja, zöld tóparton keressétek meg Vízipók-csodapók és barátai lakhelyét. Ha körbejárjátok a tavat, olyan növényeket fedezhettek föl, amelyek Vízipók-csodapók, a vízcsigák, a keresztespók, a szúnyoglárvák és a békák lakását is körülvették. Ha kirándultok, onnan tudhatjátok, hogy tó van a közelben, hogy már messziről fűzfá-

kat, égerfákat, fűzfabokrokat, nyárfákat látnak. Merészkedjétek közelebb, a tavat nád, káka, kálmos, apró gyékény, vízi szittyó és ágas békabuzogány veszi körbe. A nádasban utat vágva eljuttok a tó mocsaras partjára, ahol gólyahír, mocsári nefelejcs, bohócvirág, nőszirm, vízi jácint vagy réti legyezőfű, vízi hídör, ágas békabuzogány virít. A víz felszínén lebegnek a tavirózsák, vízitők, békatutaj, békalencse és az úszó békaszólló.

Ha benéztek a vízbe, sok olyan növényvel találkozhattok, melyek nem is jönnek föl a víz felszínére, mégis oxigént termelnek. Ilyen a kanadai átokhínár, a fűzérés süllyőhínár, a tócsagaz, vagy a bodros békaszólló. Némelyik vízínövényt erős gyökere lehorgonyozza az iszapba, viszont hosszú, rugalmas szára lehetővé teszi, hogy a virágok a felszínen lebegjenek, mint például a tündérrózsáé. Más növények csak lebeg-

Buja tópart

Mocsári nőszirm

Mocsári gólyahír

Egy közeli vízparton begyűjtheted a mini vízikert növényeit

A legszebb vízínövények

TÜNDÉRRÓZSA: Nagyon változatos növénycsoport, pirosban, fehérben, sárgában és a rózsaszín különböző árnyalataiban pompáznak. A legnépszerűbb virágos vízínövény, amely májustól szeptemberig virágzik. A virága reggel kinyílik, este becsukódik, és elvirágzás után elmerül a vízben. A termésből kb. 2000 mag szabadul ki a tó aljára. A fehér tündérrózsza hazánkban is előfordul a természetben, főleg az alföldi vizekben gyakori.

INDIAI LÓTUSZ: Emberfej nagyságú csodálatos rózsaszín vagy fehér virágait június-júliusban hozza. Magról is fölnevelhető, de tőosztással is szaporítható. A gyöktörzse tápláló élelmiszer, a magja pedig párolva gesztenyeízű finom csemege, Ázsiában fogyasztják. A levelét víztisztító viaszréteg vonja be, vízlepergető. Nálunk nem télálló, ezért üvegházban kell teletetni, csak a fagyok után ültethetjük a kerti tóba.

AMAZONASI ÓRIÁS-TÜNDÉRRÓZSA: Felhajló szélű levelei 2-3 méter átmérőt is elérhetnek. A levegőjáratoknak és az erős tüskékkel ellátott levélaljnak köszönhetően tutajként viselkedik a levele, akár egy embert is elbír, ha a súly eloszlik a felületén. A meglepő módon nem nappal, hanem éjszaka nyíló virágok először fehérek, majd másnap rózsaszínűvé, sötétvörössé változnak. Az Amazonas vidékéről származik, hazánkban csak üvegházban nevelhető. A budapesti és a nyíregyházi Fűvészkertben csodálhatod meg a virágzását.

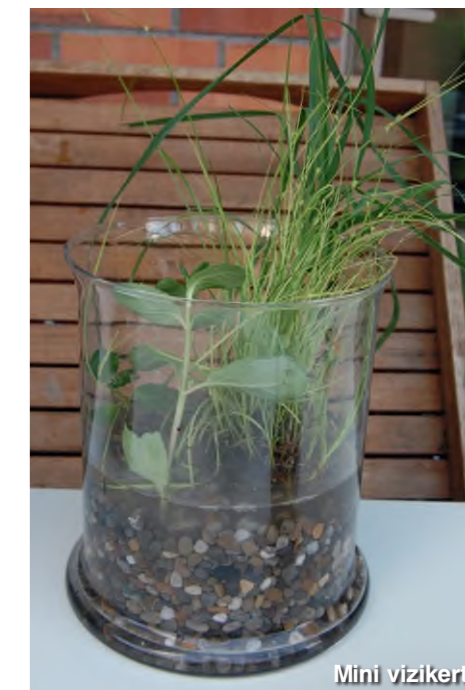

nek a víz felszínén, mert a levelek alatt kis légbuborékok vannak, ilyen például a békalencse. A parti növények – a nőszirm, a gyékény vagy a kálmos – a vízben, a puha iszapban vagy a szilárd talajon gyökereznek a vízszinttől függően.

Építs magadnak vízikertet befőttes üvegbe, hogy a teraszon, erkélyen, ablakpárkányon is élvezhesd a vízínövények társaságát. Ha szépnek találja, talán odaköltözik Vízipók-csodapók a barátaival.

Nagyobb méretű, legalább 2 literes üvegedényt használj, így méretesebb, könnyebben berendezhető vízikerted lesz. Töltsd meg kétharmad részig apró kavicsokkal, ez lesz az ültetőközeg. Sétálj ki egy közeli vízpartra és gyűjtsél vízi mentát, vízi nefelejcsot, mocsári nőszirmot, vízparti füveket, deréce veronikát, kálmost, vízi szittyót. Mindegyikből csak egy keveset szedjél ki gyökerestől. Ha nincs a közeledben vízpart vagy nem terveztek kirándulást, meg is vásárolhatod ezeket a növényeket valamelyik kertészeti árudában.

Helyezd be a növények gyökerét a kavicságyba. Töltsd föl az üveget esővízzel,

Mini vízikert

hogy takarja a kavicsot. Díszítsd szitakötővel, kagylókkal, nagyobb kavicsokkal, vízikerti pihenővel, teknőssütékerezővel.

A vízikert gondozása nagyon egyszerű: csak az elpárolgott vizet kell esővízzel pótolnod. Nem baj, ha a növényeid túlnövik a befőttes üveget, kilóghatnak belőle. A téli fagyot nem élne túl a vízikerted a szabadban, ezért a hideg évszak beköszöntével helyezd hűvös, de fagymentes, világos verandára.

Összeállította: Thalmeiner Tünde,
Szakács-Nagy Zsuzsa

A korai lepkecserje ívesen csüngő ágait sűrűn borítják a virágzatok

LEPKECSEKJÉK,

NYÁRI DÍSZEK

Idegen földről hozzánk került dísznövények esetében sokszor okoz gondot, hogy milyen magyar nevet találjunk számukra. Gyakran előfordul, hogy ismert hazai növényekhez hasonlítjuk őket, mint például a nyáriorgona (*Buddleja*) nemzetség esetében is. Az például a közismert, kertjeinkben már régóta szívesen ültetett közönséges orgona (*Syringa vulgaris*) után kapott nevet. Virágzatának színe és alakja valóban emlékeztet kissé az orgonáéra. Most a *Buddleja* nemzetségről lesz szó. Látni fogjuk, hogy találobb lenne rá a lepkecserje elnevezés, a nemzetségre jellemző feltűnő, illatos, jól mézélő virágok ugyanis rendkívüli módon vonzzák a pillangókat, azok sokszor nagy számban, hosszasan, bódultan üldögélve táplálkoznak a bugákon.

A lepkecserjéket valaha a sztrichninfélékhez sorolták a botanikusok, de ma már „önálló” családjuk van. A lepkecserje- vagy nyáriorgonafélék családján nyolc nemzetség 120 faja osztozik, közülük 100 a lepkecserje nemzetségbe tartozik.

A *Buddleja* Dél-Amerika, Dél-Afrika, de főként Kelet-Ázsia meleg, mérsékelt vagy szubtrópusi tájain honosak. Többnyire cserjék, de némelyikük fatermetűre nő, ritkán félcserjék vagy lágyszárúak. Ahogy közeli rokonaik, a sztrichninfélék között, a *Buddleja* között is sok a helyileg gyógyászati célokra használt vagy erősen mérgező. Van, ahol összetört gyökereiket vagy virágzataikat természetes vizekbe szórják, a hatóanyaguk elkábítja a halakat, amik azután kényelmesen összegyűjthetők. (Erre utal kínai nevük: cui jü c'ao, azaz halbódító fű.) Jellegetességük még keresztben áttelentes állású levélzetük, sokszor szögletes, szárnyas hajtásaik és általában végálló, hosszúságú, tömött bugavirágzatuk. Tudományos nevüket az angliai amatőr botanikus *Adam Buddle* (1660–1715) tiszteletére kapták.

Mint általában a nyári időszakban hosszasan virágzó cserjék, nagyon értékes elemei a kerteknek, hiszen a közismert díszcserjék többsége június végére elnyílik. Fontosságukat jelzi, hogy az igényes és bőséges brit faiskolai kínálatban 45 (!) *Buddleja*-fajt és 71 fajtát kínálnak eladásra. Nálunk 3-4 faj és legfőképpen 20 fajta kapható (majdnem mind *Buddleja davidii*). Jóllehet egynémely Nyugat-Európában szépen viruló lepkecserje itthon jóval nehezebben nevelhető, de a hazai felhasználás bővítésére még igen nagy lehetőségük nyílik a magyar kertbarátoknak. Az itthon is elterjedt közönséges lepkecserje helyett vegyük most szemügyre a kevésbé ismerteket.

A **Lindley-lepkecserje** (*Buddleja lindleyana*) 2-3 méter magasra növő, csüngő ágrendszerű, lombhullató cserje vöröses molyhos szőrös. Az idősebb ágak is szögletesek, barnák. Sötétbíbor torkú, illatos virágai bókólok vagy felálló, keskeny, 10-20 cm hosszú, végálló bugában nyílnak júliustól októberig. Termései legtöbbször a következő áprilisra érnek be. Kelet-Kínától Szecsuan, Jünnan tartományig őshonos, 200-2700 méter magasság-

ban, hegyi ösvények, patakok mentén, erdőszéleken. Neve *John Lindley* (1779–1865) neves angol botanikus emlékét őrzi. Könnyen nevelhető és kezelhető, kedveli a kissé meszes közegeket, a legjobban azonban tápdús, agyagos talajokon fejlődik. A rendszeres öntözést meghálálja. Kissé csüngő ágai miatt mutatós szoliter növény, de egyes cserjeborderekbe (szegélyágyakba) is jól illeszkedik. Napos helyre és félárnyékba is ültethető. Más lepkecserjékhez hasonlóan a tavaszi visszametszést szép erős hajtásokkal és bőségesebb virágzással hálálja meg.

Nálunk teljesen télálló, jobban tűri a hideget, mint a közönséges lepkecserje. Az európai gyűjteményes kertekben mindenütt megtalálható. Igen szép színű virágai és különleges, izgalmas termetedacára nem lett elterjedt dísznövény, mert a virágzatában fokozatosan nyílnak ki a virágok. Lombzata is nagyon mutatós. Rokonságához hasonlóan mérgező növény.

A **jünnani lepkecserje** (*Buddleja fallowiana*) 1-3 méter magas lombhullató bokor, fehéres szőrökkel sűrűn borított. Haj-

tásai hengeresek, nem szögletesek, a keresztben áttelentesen álló levelek kihajtáskor sűrűn nemezszőrösök, majd felszínük kopaszodó. Erős illatú, 9-14 mm hosszú virágai tömött, keskeny, végálló bugavirágzatban nyílnak júniustól októberig. A párta fehéres vagy rendszeresen levendulakék, narancssárga torokkal.

Eredeti hazájában, Kína Jünnan, Szecsuan tartományában és Kelet-Tibetben ligetes erdőkben, hegyi bozótokban él 1200–3800 méter magasságban. Mérgező, termőhelyén a népi gyógyászatban használják. *George Forrest* (1873–1932) kiváló skót botanikus gyűjtötte először (1906) a természetben, és az edinburghi botanikus kert egyik kertészéről (*George Fallow*) kapta tudományos nevét.

Teljesen télálló, és bár keményebb teleken visszafagy, visszametszés után hamar regenerálódik, és mivel új hajtásain virágzik, ez nem okoz gondot. Hosszan nyíló, szép növény, különösen mutatós a szőröktől kissé szürkés hatású lombzata. Felhasználása nagyban hasonlít a közönséges lepkecserjéhez.

A **hosszúfürtű lepkecserje** (*Buddleja macrostachya*) lombhullató cserje vagy kisebb termetű fa. Rendszerint 2-3 méter magas, de akár 6 méteresre is megnőhet. Fiatal hajtásai csillagszőröktől molyhosak, majd lekopaszodnak. Sötétzöld, keskeny levelei akár 45 cm hosszúak is le-

A Lindley-lepkecserje éppen kinyíló virágzatai

A terméstopok és a nyíló virágok gyakran együtt láthatók

A jünnani lepkecserje nyíladozó bugája

hetnek, sokszor csak néhány centiméter szélesek, a fonákuk sűrűn molyhos. Keskeny, 10-20 cm hosszú, 2-4 cm széles virágzataik a hajtások csúcsán áprilistól szeptemberig virítanak. A külső felükön molyhos virágok mályvaszínűek, lilák, rózsaszínek vagy bíborszínűek, torkuk narancssárga vagy vörös.

A természetben 900-3500 méter magasságban, erdőkben, folyópartokon, köves lejtőkön a Himalája, Délnyugat-Kína, Észak-Indokína hegyeinek lakója. Nálunk csak gondos téli takarással, délre néző falak védelmében teletethető, de ha károsodik, utána a gyökérzetéről könnyen kihajt.

Rendkívül mutató faj, európai gyűjteményes kertekben előfordul, de a természetben meglehetősen ritka. Angliai faiskolákban kapható.

A **Colvile-lepkecserje** (*Buddleja colvilei*) a nemzetség egyik legkülönlegesebb virágú tagja. Kis fává is megnőhet, de inkább 2-8 méter magas cserje. Bókoló bugában júniusban nyíló virágai rózsás- vagy kárpintpirosak, torkuk fehér, az egyes virágok 2-2,5 cm hosszúak. A Himalájában, az indiai Sikkim állam, Bhután és a kínai Jünnan tartomány hegyeiben honos, ott bozótosokban, erdőszéleken, ligetes erdőkben 1600-4200 méter magasságban él. Nálunk csak gondos takarással nevelhető.

A **gömbös lepkecserje** (*Buddleja globosa*) a nemzetség különleges megjelenésű tagja. Félörökzöld vagy keményebb teleken lombhullató, 5 méter magasra is megnövő, laza, kusza koronájú cserje. Hajtásai négyélűek. Illatos, ragyogó sárga virágai május végétől nyílnak 2 centiméter átmérőjű, szabályos gömb alakú virágzatokban, közülük 8-10 hajtásvégi nagy bugákba rendeződik. Őshazája Argentína és Chile, ahol az Andok erdeiben él 2000 méter magasságig. Keményebb teleken tövig visszafagyhat (mínusz 15 °C-ig télálló), nálunk takarást, védelmet igényel, a szeles helyeket nem kedveli. A nyugat-európai kertekben gyakori és kedvelt. Szokatlan virágzataival és élénk színével a nyári kertek nagyszerű díszje. A közönséges lepkecserjével alkotott hibridje, a teljesen télálló **felemás lepkecserje** (*Buddleja weyeriana*) szokatlan színű fajtái is kaphatók.

A **korai lepkecserje** (*Buddleja alternifolia*) erőteljes növekedésű, terebélyes 2-6 (de akár 10) méter magas lombhullató cserje vagy kis fa. Hosszú, vékony, szétterülve csüngő ágainak köszönhetően jellegzetesen gömbölyded a bokra.

A hosszúfürtű lepkecserje

Társaitól eltérően viszonylag kicsi (3-10 cm hosszú) lándzsás levelei szórt állásúak, erre utal tudományos neve (*alternifolia* = váltakozó levélállású), a fonákuk fehéren molyhos. Ragyogó bíborlila, narancssárga torkú, igen illatos virágai az előző évi hajtások mentén 2-4 cm átmérőjű kis csoportokba rendeződve, nagy bőségben nyílnak már júniusban. Meghökentő messzire érződő erős az illatuk, a virágok szinte teljesen eltakarják az ágait. A lepkek előszeretettel látogatják. Eredeti hazája Északnyugat-Kína, ahol 1500-4000 méter magasságban, bozótosokban, patakok és kiszikkadt folyómedrek mentén

találkozhatunk vele. Talajban nem válogatós, mínusz 25 °C-ig télálló, könnyen nevelhető faj, különösen szabad térállásba, napra ültetve hatásos. A néhány évenkénti koronaalakítást és a visszametszést gazdagabb virágzással hálálja meg. A többi lepkecserjétől eltérően nem tavasszal, hanem a virágzás után kell metszeni. Első osztályú, kitűnő díszcserje, de kissé helyigényes. A hazai faiskolákban is sokfelé kapható.

A lepkecserje nemzetség változatosságát jól érzékeltetik a most bemutatott fajok. A közeljövőben hazai kertjeinkben továbbra

A gömbös lepkecserje igen különleges hatású

Virágzatai a hajtások végén sűrűbben állnak

FRÁTER ERZSÉBET FELVÉTELEI

A Colvile-lepkecserje virágai alig hasonlítanak rokonaiéhoz

is a közönséges és korai lepkecserje, illetve fajtáik jöhetnek számításba.

Házikertekben, közparkokban mindenhol kitűnően felhasználhatók, jól illenek a vegyes cserjeborderekbe (szegélyágyakba), de szoliterként ültetve is igen hatásosak. Hosszú, nyári virágzásuk rendkívül értékessé teszi őket. A többségüket, a hajtás-csúcson virágzókat tavasszal erősen visszametszhetjük. Az erősebb növekedésű korai lepkecserjét nyílás után kell visszavágni, míg a gömbös lepkecserjének csak a vékonyabb ágait vágjuk vissza tavasszal, hogy erősebb virágzatokat kapjunk az előző évi vesszőkön. Az erősen visszavágott egyedek meghálálják a bőséges szervesanyag-utánpótlást.

Magvetéssel a fajok könnyen szaporíthatók, gyorsan és tömegesen kelnek, de hajlamosak a hibridizálódásra. A fajtákat zöld, félfás, és fás dugvánnyal szaporíthatjuk. Gyakorlatilag kórokozó- és kártevőmentesek, a ritkán rajtuk megjelenő rovarok ellen egyszerű, kontakt (érintő hatású) növényvédő szerekkel könnyen védekezhetünk.

A nyárra sokszor hervadt, fáradt, és virágos cserje nélküli magyar kerteknek a jövőben még megbecsültebb díszjei lehetnének a lepkecserjék. Ültessük őket bátran, még ha kissé több törődést és figyelmet igényelnek is.

Kósa Géza

DINNYE, TE ÉDES

A nyár akkor köszönt be igazán, amikor megjelenik a piacokon a dinnye.

Ez az édes gömbölyűség, amelyet gyümölcsként fogyasztunk, a természetstechnológia szerint azonban zöldség.

Behűtve jó szomjoltó, remekül pótolja a hőségben elvesztett folyadékmennyiséget, emellett rosttartalma is számottevő. Kívájt héjában található gyümölcshalát, az ügyesebbek mintát is faraghatnak bele. A héját vétek volna eldobni – még akkor is, ha a gondos válogatás ellenére egy nem túl édes példányra sikerült szert tennünk. A sötétzöld héj eltávolítása után a halványzöld-fehér dinnyehúst kockára vágva kiváló savanyúság készülhet belő-

le. Ugyanígy ősszel az éretlen, apró dinnyékből is.

A hagyományos kínai gyógyászat nagyra értékeli, a „nyár védőszentjének” nevezi a dinnyehéjat. E szerint a kiütés csillapítására, napégés kezelésére, szájfekély tüneteinek enyhítésére alkalmas. Székrekedés ellen a dinnye héjából kiperéselt levét ajánlják, mézzel keverve. Görögdinnyéből készült hagyományos kínai gyógyszer is kapható, amelyet torokfájás esetén használhatunk.

Nyár vége felé a piacokon még ott kerekednek az illatos kis sárgadinnyék. Amíg csak kapható, élvezzük e pompás kabaktermést, a nyár végi, kisebb, illatos, olykor csúf sárgadinnyék a legízletesebbek. Megpróbálkozhatunk eltenni belőle télire. A zamatos sárgadinnye a karakteres, kissé csípős sarkantyúkával meglepő párosításnak tűnhet, ám aki kipróbálja, nem fog csalódnai: az ízek remek összhangját találja majd benne.

Halmos Monika

Mentás-görögdinnyés limonádé

Hozzávalók: 10 dkg cukor, 2 dl lime-lé, 70 dkg görögdinnye (tisztán mérve), 8-10 szár menta, jég.

A cukorból, 4 dl vízből és a lime levéből főzzünk cukorszirupot. Aki kedveli, a lime kellemesen kesernyős-parfümös aromájú héjából is belereszelhet egy keveset. A kész szirupot jég között hirtelen lehűtjük. A lehűtött dinnye húsát kockára vágjuk, kimagvalni nem szükséges. A cukorsziruppal együtt összeturmixoljuk. Az így kapott ízletes dinnyelevet nem túl sűrű szitán leszűrjük. Hozzáadjuk az előzőleg összetört mentaleveleket, beledobunk néhány jégkockát, és poharakba töltjük.

Ötlet: A látvány kedvéért egy-két dinnyekockát vagy limeszeletet is tehetünk az italba. Még intenzívebb és hűsítőbb, ha a jégkockatartóban mentaszörpöt fagyasztunk és utolsó mozzanatként azt is a poharakba dobjuk.

Sarkantyúkás sárgadinnyelekvár

Hozzávalók: kb. 2 kg érett sárgadinnye, 1 citrom leve, 60 dkg cukor, 20-25 sarkantyúkavirág, üvegenként 1 késhegynyi tartósítószer..

A sárgadinnyét megtisztítjuk, a magokat eltávolítjuk, a húsát kockára vágjuk. Lassú tűzön, kevergetve fél órán át főzzük, majd levesszük a tűzről, és pépesítjük. Hozzáadjuk a citrom levét, a cukrot és további 15 percen át forraljuk. A sarkantyúkavirágokat szirmokra tépkedjük, és a forrásban lévő lekvárhoz adjuk. 4-5 percig főzzük együtt, majd forrón kis üvegekbe töltjük. Tetejére késhegynyi tartósítószerrel szórunk, és az üvegeket lezárva száraz gőzben hagyjuk kihűlni. Ha korszerű befőzőszerrel használunk hozzá, rövidíthetjük a főzési időt!

Sárgadinnye citromfűpesztóval

Hozzávalók: 1 közepes méretű sárgadinnye, 1 nagy csokor friss citromfű, 8 dkg mandula, 8 dkg méz, 2 lime, csipetnyi só.

Ehhez a recepthez a nem tökéletes minőségű dinnyét is felhasználhatjuk. Tisztítsuk meg a dinnyét, távolítsuk el a magjait, a húsát szeleteljük föl, és hűtsük be. A mandulát forrázzuk le, barna héját távolítsuk el, majd tegyük aprítógépbe. A finomra aprított mandulához adjuk hozzá a mézet, facsarjuk bele két lime levét, tépkedjük bele citromfűvet, és adjunk hozzá egy csipet sót. Az egészet pépesítsük, majd jól hűtsük le. Tálalás előtt helyezzük a dinnyeszeleteket tányérra, és öntözzük meg a citromfűves pesztóval. Nagy melegben hűsítő deszsert, vagy uzsonna lehet.

FOTÓ: VASS ANDRÁS, RÓZSAKUNYHÓ ALKOTÓMŰHELY

Egyedi menyasszonyi csokrok

A menyasszonyok gyakori kívánsága – az esküvői díszekre, különösen a menyasszonyi csokrokra vonatkozóan –, hogy senki másnak ne legyen az övéhez hasonló. Nehéz ezt a kívánságot teljesíteni, különösen ha a virág, a stílus és a forma is ugyanaz. Talán a csokoralapokkal lehet valami egyedit összehozni? *Piroska Ágnes* virágkötő-berendező ilyeneket készített.

1-2 A csokor alapja a vizes tűzőhabos menyasszonyi-csokor-tartó, azaz a köznéven „mikrofonnak” nevezett virágkötészeti segédeszköz. Erre a tartószerkezetre erősítette a pókhálószerű alap tartódrótjait, és gyapjúfonalból fonta rá a pókhálót. A közepen szabadon maradt vizes tűzőhabba illesztette az élő virágokat. A pókhálóra jácintvirág-füzért rögzített, azzal gazdagította a látványt

3-4 A virágkötő drótvázra rögzített kartonlapra ragasztotta a fátyleveleket. A levélsor már önmagában is díszít, amit csak fokoz az élővirág-csokor. A világos rózsaszín rózsából kötött csokrot apró korallvirágok ékesítik, jól összeillik a krém-, a rózsaszín és a halvány narancssárga szín. Ez a nagyon munkaigényes csokor igazán különleges és egyedi

5-6 Ennek a csokornak hungarocell félgömbbe rögzített menyasszonyicsokor-tartó az alapja. A vizes tűzőhabban sokáig frissek maradnak a virágok. A hungarocell félgömb csipkeszalaggal bevonva szép, nemes felület lett. Sokféle, mezei hatású virágot is beletűzött

FIÚK DÍSZE

Az esküvőn a menyasszonyé a legszebb virágdísz, a vőlegényé a szerény kítűző. *Klein Andrea* gyömrői mestervirágkötő a vőlegények számára állított össze gondosan virágdíszeket, például nyakkendőket. Sok vőlegény bizonyára büszkén viselné. A virágokat egy megunt egyszínű nyakkendőre ragaszthatjuk, de készíthetünk kartonból is nyakkendőt erre a célra, textillel bevonva.

Szabó János
rovata

Közzünk virágot!

TARTÓS VIRÁGDÍSZEK

1

2 3

1 A lakásokban bőven adódik hely virágdísznek, például tartós szárazvirág-összeállításnak is. Nagy Péter mestervirágkötő száraz- és selyemvirágokból együtt készített ilyeneket. Egyszerű megoldások, könnyen lemásolhatjuk

2 A bambuszrúdra rögzített, zászlószerű összeállítás filcből, száraz növényi részekből és néhány selyemvirágból áll. A másfél-két méter magas, kartonlapra készült alkotás nagyobb helyiségek szép díszje lehet

3 Fakeretre különböző színű gyapjúfonalakat tekerjünk, majd azokra ragasszuk a különböző alkotóelemeket

EGYENESEN A KERTBŐL

Mezőffy Tamás mestervirágkötő, Európában a kertben sétálva gyűjtött növényeket, abból készített csokrot. Augusztus végén már kevesebb a virág a kertben, egy szép csokorhoz azonban épp elegendő. Először rendszerezük az összegyűjtött vi-

rágokat, kiegészítő zöldeket, s gondolatban állítsuk őket össze. A marokra fogott első virágszálhoz spirális szárelrendezéssel (kéveszerűen) fogjuk hozzá a többieket, közben pedig forgassuk a csokrot, hogy minden oldalról egyformán kerek legyen. A

végén, a megfogás helyénél szorosan kössük össze a szárat, majd vágjuk vissza őket egyformára, hosszú metszéllel. Így, hihetetlen, de a „saját lábán” is megáll a csokor. Megfelelő, vízzel megtöltött vázába téve még teljesebb a látvány.

Magyarország virágos szakácskönyvei

Elegáns, tartalmas szakácskönyvek, melyek nem hiányozhatnak az inyencek és a kertbarátok polcáról! Minden, ami ehető virág!

Előadások, főzőtanfolyamok, kóstolók, workshopok:

www.rozsakunyhó.hu • info@ehetovirag.hu
+36-30-9647144

HERBÁCIÓ
KÖZMETIKUMOK SŐRBŐL
ROVARPIASZTÓK HÁZILAG
MEZIVÁLÓKA

HERBÁCIÓ

A népi gyógyreceptek magazinja...

Megjelent a Herbáció legfrissebb száma, kapható az újságárusoknál, Postákon, nagyobb áruházak újságos standjain! Kapható legújabb különszámunk is a Herbáció Plusz: Zöldfűszerek az életizesítők címmel! Kozmetikumok, gyógyreceptek, különleges ételek-italok, tartósítványok: növényekből házilag...

www.herbacio.hu
0630 437 8900

HERBÁCIÓ PLUSZ
ZÖLDFŰSZEREK
AZ ÉLETIZESÍTŐK...

FÜSZERTÁLLER
FÜSZERKEVERÉK
FÜSZERSÓK

Fizessen elő most!

A Kertészet és Szőlészet - Piacvezető kertészeti hetilap!

Megrendelőlap

Megrendelem a **Kertészet és Szőlészet** című hetilapot példányban az alábbi címrre:

Megrendelő neve:

Megrendelő címe:

Számlázási név:

Számlázási cím:

Időtartam: 1 évre ~~22 080 Ft~~ **17 700 Ft**
 1/2 évre ~~11 040 Ft~~ **8 850 Ft**

A Magyar Postával közös előfizetői akciónkban 2017. április 1 és május 31 között, most 20%-os kedvezményes áron fizethet elő!

Fizetés módja: csekk átutalás

.....
aláírás

A lap megrendelhető a megrendelőlap visszaküldésével a Magyar Mezőgazdaság Kft., 1141 Budapest, Mirtusz u. 2. címre, vagy előfizethető az ország bármely postáján, és a hirdetéskézbesítőknél, valamint e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu címen, és a +36-1-767-8262-es telefonszámon. A Magyar Mezőgazdaság Kft. az adatok gyűjtésekor, feldolgozásakor a 2011. évi CXII. törvény alapján jár el.

FÜVÉSZKERT

1083 Budapest, Illés u. 25.
www.fuveszkert.org

Kertészkedés mesehősökkel (a Szamóca Kiskertész Tanoda programjai a Fűvészkertben)

Augusztus 2.

Világ körüli kincskereső

Augusztus 9.

Bogyó és Babóca kertje

Augusztus 9.

Rumini datolyaparton

Augusztus 12.

Gombóc Artúr és a csokoládé

Augusztus 16.

Lengék és a „húsevő” növények

Augusztus 23., 10.00:

Nyúl Péter veteményeskertje

Augusztus 23., 11.15:

A Kis herceg rózsája

Augusztus 26.

Kisvakond és a kamilla

Augusztus 30., 10.00:

Boribon almája

Augusztus 30., 11.15:

Nemecsek nyomában

NEMZETI BOTANIKUS KERT

Vácrátót, Alkotmány u. 2–4.
www.botanikuskert.hu
www.facebook.com/nemzetibotanikuskert

Július 22. (esőnap július 23.)

19.30: Nyáresti koncert

a romantika jegyében

Augusztus 19–20.:

Önállóan bejárható

vezetőlapos Kerttörténeti séta

és Hónap

érdekességei tanséta

Szeptember 16. 14.00:

Kerttörténeti séta szakvezetéssel

a Kulturális Örökség Napjai

keretében

SZENTENDREI SZABAD- TÉRI NÉPRAJZI MŰZEUM

www.skanzen.hu

Augusztus 19–20.: Cifra hétvége

Szeptember 2.: IV. Kárpát-medencei Táncházenészek Találkozója

Heted7 nyári napközis táborok 6-12 éves gyerekeknek Július 24–28.:

A gazda és a gazdasszony

készülődik az ünnepre

Augusztus 21–25.:

Gazdasági élet ünnepei

SZENNAI SKANZEN

www.skanzen.hu
7477 Szenna, Rákóczi u. 2.
szenna@sznm.hu

Augusztus 20.:

Kenyér Ünnepe

Szeptember 16.:

Gyümölcsöz(z)ön

SZEGEDI TUDOMÁNY- EGYETEM, FÜVÉSZKERT

Szeged, Lövölde u. 42.
www.fuveszkert.u-szeged.hu

Augusztus 5–6.: X. Lótusznapok (www.lotusznapok.hu)

Augusztus 17–20.

Farmer Expo + Hortico

Debrecen

www.farmerexpo.hu

Szeptember 1–3.

Kaposvári Állattenyésztési

Napok

Kaposvár, Pannon Lovas

Akadémia

www.kaposvarinapok.hu

Szeptember 14–15.

Faiskolai Börze

Szombathely

www.fakerteszh.hu

Szeptember 20–24.

OMÉK

Budapest, Hungexpo

és Kincsem Park

www.omek2017.hu

A Kertbarát Magazin 5–6-os számában megjelent előfizetési akció nyertesei, akik egyenként 2000 Ft-os Oázis vásárlási utalványt kapnak:

Barbély Enikő, Agyagosszergény; Kiss Zsigmondné, Gyál; Léb Imréné, Győr (Ménfőcsanak); Horváth Györgyné, Nagykanizsa; Solymosi Tamás, Budapest; Horváth Gábor, Zalaegerszeg (Andráshida); Czeglédi István, Szabad-szállás; Endrészné Mikóvári Borbála, Budapest; Balázs Bálint Tibor, Budapest; dr. Jakab-Ács Krisztina, Újhartyán; Galambosné Máté Mária, Tök; Schmidt Gabriella, Dunaszekcső; Kaló Anna, Budapest; Huszka János, Pusztaszer; Tóth Roland, Borsfa; dr. Csák Réka Borbála, Budapest; Boldis Mária, Sárospatak (Sárszentmiklós); Sztajnyik Margit, Nógrádsáp; Juhász Istvánné, Baracska; Szabó János, Budapest; Porneczy Istvánné, Kemenesmagasi; Tani Károly, Érd; Gulyás Attiláné, Göd (Felsőgöd); Mészáros Jánosné (Aba); Hajós Endre, Budapest. Gratulálunk a nyerteseknek!

Fizessen elő most a Kertbarát Magazinra!

Fizessen elő egy évre a Kertbarát Magazinra 2017. július 22. és szeptember 15. között és nyerjen!

Első 25 előfizetőnk az Oázis Kertészeti 2000 Ft értékű vásárlási utalványát kapja, ami az ország bármelyik Oázis Áruházában levásárolható.

www.oazishu

A Kertbarát Magazin megjelenik kéthavonta

Előfizetési megbízás

Előfizethető az ország bármely postáján, a hirdetéskézbesítőknél, e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu címen, a +36-1-767-8262-es telefonszámon, vagy a honlapunkon: www.kertbaratmagazin.hu Kérjük olvashatóan töltsd ki, s küldd a Magyar Posta Zrt. Levél Üzletág Központi Előfizetési és Árucsoport címére: 1900 Budapest

Előfizetem a Kertbarát Magazin című kiadványt.
Előfizetési díj egy évre: 3090 Ft

Név: _____

Cím: _____

Kelt: _____

_____ év _____ hó _____ nap

aláírás _____

KONYHAKERTES HÍREK

„A legszebb konyhakertek” – Magyarország legszebb konyhakertjei versenyre több mint 360 településről érkezett nevezés, ez rekordnak számít a

korábbi évekhez képest. Egyre gyakoribb, hogy a szomszédos településen neveznek azok a kertművelők, akiknél a saját településük nem szervez kertversenyt, így előfordult olyan, hogy egy csatlakozó szervezet 5-10 településre is küldött zsűrit. Öt országból neveztek, Floridából, az USA-ból is érkezett magánkertés jelentkező, aki halott a programról és megmutatja, hogyan műveli ott a konyhakertjét.

Ezerfős, önkéntesekből álló zsűri látogatja országszerte a pályázókat, májustól augusztusig két alkalommal megnézik a kerteket és elbeszélgetnek a kertművelési szokásokról. A második szemle vége felé járva lassan összegzik az eredményeket a zsűritagok, augusztus végére pedig elkészül a jelölés a Magyarország legszebb konyhakertje országos díjra. Azután kezdődik majd az országos zsűrizés.

A szervezők továbbra is gyűjtik a trükköket, praktikákat, amiket a kertművelők használnak a kártevők ellen, valamint azt is megkérdezik, hogy mennyi termés termelhető meg egy család ellátására szolgáló kiskertben.

Az idei év kiemelt témája a Hasznos rovarok a kertben, amellyel Kovács Szilvia programigazgató megpróbálja ráirányítani a figyelmet a kert apró élőlényeiére. Első alkalommal kérdeztek rá erre, és nagy öröme a ker-

tek 70%-a rovarbarát, azaz nem károsítja az élővilágát. Még összegzik a kertszemlék tapasztalatait, az eddig feldolgozott adatok alapján azonban elmondható, hogy 70%-uk saját vetőmagot használ, 80%-uk maga szaporítja a növénye-

ket, palántát nevelnek, tőosztanak, sokan oltanak és szemeznek is, ami a kertekben föllelhető régi fajfajta átmentésében fontos szerepet játszik. A kertművelők 90%-a pótolja a tápanyagokat, és 96%-a öntöz is.

OKOSÁGYÁS

A léghőmérsékletet, a páratartalmat és a talaj nedvességtartalmát is figyeli a Bécsben kifejlesztett okoságyás, olvastuk Bécs Város Külképviseleti Irodájának hírlevelében. Az elfoglalt hobbikertészeket megcélzó újítás értesítést is küld a tulajdonos telefonjára, ha fogytán az öntözővíz.

Az újítás modern öntözésvédelemmel, néhány okostelefonos, valamint a fogyasztói elektronika területéről ismert funkcióval ötvözi a hagyományos magáskertéságyást, amelyet a bécsi Smartgreen Solutions startup-vállalkozás fejlesztett ki. Az okoságyás különböző méretekben kapható, az áramellátásról nap-

elemek gondoskodnak. Az ágyásba szerelt elektronika nemcsak a talaj nedvességtartalmát, hanem a környezet mikroklimáját is figyeli, hogy a megfelelő időben a megfelelő vízmennyiséget juttassa ki a növényeknek. Az elfoglalt kertészek okostelefonos alkalmazás segítségével kísérhetik figyelemmel a következő öntözési időpontját, a tartályban lévő víz mennyiségét, az akkumulátorok töltöttségét, vagy az ágyás környékén uralkodó hőmérsékletet. Az öntözések tervezésekor az alkalmazás az időjárás-előrejelzést is figyelembe veszi, ha pedig fogytán az öntözővíz, akkor jelez a tulajdonosnak. Egyelőre a T-Mobile központi épületének tetején, a Rennweggen állítottak fel tizenkilenc ilyen ágyást, hogy teszteljék a termék piacépességét, de Krieauban és a Karlsplatzon lévő közösségi kertben, a Karlsruhgartenben is üzemel már egy-egy okos veteményes.

Forrás: Eurocomm-PR

HETVENEZER NÉGYZETMÉTERES PARK BÉCSBEN

Bécs új pályaudvara, a Hauptbahnhof tőszomszédságában található az osztrák főváros legújabb zöldfelülete, a Helmut-Zilk-park. Negyven éve nem létesítettek ekkora parkot az osztrák főváros belső kerületeiben, a 70 ezer négyzetméteres

zöldterületen virágos rét, több mint ötszáz fa, kutyafuttató, és közösségi kert is helyet kapott, illetve játszótér is épült a kicsiknek és a felnőtteknek egyaránt. A központi füves részt díszfákkal végigütemezett sétány öleli körbe, a fajfajokat úgy válogatták

össze, hogy ne csak tavasszal, de nyáron is virágzóan fogadja a látogatókat. 520 facsemetét ültettek el, és a park mintegy felére ún. virágos rét fűmagkeveréket vetettek. A füves részeket, a gyermekeknek és felnőtteknek épült játszótérrel tágas sé-

tányok kötik össze a környező lakónegyed, a Sonnewndviertel épületeivel és a pályaudvarral. 17 ezer négyzetméteres részen kutyafuttató is helyet kapott. A 870 négyzetméteres közösségi kertben a helyiek 70 ágyásban termelhetnek zöldségeket.

Rejtvény

Mindegyik sorból válassza ki a kakukktöjást! Sorban haladva a kakukktöjások kezdőbetűiből egy virágnevet olvashat össze.

1. fogantyú, sarkantyú, lappantyú, kallantyú
2. körömvirág, kamilla, orgona, kardvirág
3. szilva, körte, alma, banán
4. Győr, Pécs, Érd, Szeged
5. rizike, pereszke, liszteske, csiperke
6. bibe, porzó, irha, magház
7. zsálya, aszat, citromfű, rozsmaring

A helyes megfejtést beküldők között egy nyertes részére könyvet sorsolunk ki.

Címünk: Kertbarát Magazin, 1591 Budapest, Pf.: 294. Beküldési határidő: 2017. szeptember 15.

A Kertbarát Magazin május-júniusi számában közölt rejtvény helyes megfejtéséért felajánlott könyvet Lovas Mihályné bélmegyéri olvasónk nyerte.

www.spuri.hu

Szonikus madárriasztó

A szonikus madárriasztó környezetbarát módon tartja távol a madarakat előre rögzített természetes hangokkal, ragadozó madarak hangjával, valamint pisztolylövés hangjával. Így egy veszélyzóna jön létre a madarak számára, ahol a populáció drasztikusan csökken. Fő alkalmazási területek: mezőgazdasági tárolók, raktárak, erdőművek, repülőterek stb.

Forel Elektronikai Kft., 2500 Tatabánya, Árpád út 61.
Tel./Fax: +36 34 316 673, e-mail: spuri@spuri.hu

Kérdéseiket, ötleteiket, javaslataikat és észrevételeiket továbbra is várja a szerkesztőségben: Algeier Wendy, algeier.wendy@kerteszetesszoleszet.hu.

A Kertbarát Magazin legközelebbi száma szeptember 18-án jelenik meg.

Postacímünk: Budapest, postafiók: 294, 1591
Faxszámunk: 273-2285
E-mail címünk: szerkesztoseg@kerteszetesszoleszet.hu

ÉRTÜNK A NÖVÉNYEK NYELVÉN

Wuxal® Pázsittal szebben nő a gyepl!
www.szepezold.hu

A Wuxal® Pázsit speciális, lassú feltárolású nitrogén formájának köszönhetően folyamatosan, ideális összetételben szolgáltat tápanyagot. Így egész szezonra dússá és ragyogóan zölddé varázsolhat vele minden gyeplfelületet, és a kiégés veszélyét is elkerülheti.

Kwizda Táplálunk és védünk
Agro

LASSÚ FELTÁROLÁS

A NYÍRLEVELŰ KÖRTE

A körteféléket elsősorban gyümölcstermő növényekként ismerjük, bár gyönyörű, hófehér virágaik vagy mutató, szép alakú terméseik, koronaformájuk és őszi lombszínük miatt a dísznövények közé is beillenének. Napjainkban azonban számos körtefajt és fajtáikat kifejezetten szépségük miatt ültetik a parkokba, kertekbe.

BODOR JÁNOS FELVÉTELEI

A körtefajokat és -fajtákat a rózsafélék családjába soroljuk. Többnyire lombhullató, gyakran tövises fák, sokszor érdekes, például oszlopos vagy kúpos, ritkán gömbölyded koronaformájukkal, szép lombzatukkal és látványos virágzásukkal, majd később terméscsüszkel hívják föl magukra a figyelmet. A *Pyrus betulifolia*, a nyírlevelű körte e nemzetség egyik igen mutató képviselője.

Észak- és Északkelet-Kína erdeiben, hegyvidéki lejtőin honos, 6-10 méter magas, fiatalon karcsú, idősebb korára terebélyes koronát nevelő fa. Ágai kezdetben fölfelé törők, később ívesen kihajlanak, a végük sokszor kissé csüngő. A hajtásrendszere gyéren tövises.

Mutató levelei a közönséges nyír (*Betula pendula*) leveleire emlékeztetnek, erre utal a kettős latin név második, jelzős tagja. 4-8 centiméter hosszú levelei tojásdadok, gyakran rombusz alakúak, a csúcsuk kihégyezett, a szélük erőteljesen, élesen fűrészfogas. A fiatal levelek mindkét oldala finoman, fehéren szőrözött, majd később a színi oldal lekopaszodik, fénylő sötétzöld lesz, míg a fonáki oldal szürkészöld, molyhosan szőrös marad. A levelek nyele viszonylag hosszú, 2-3 cm-es. Őszi lombszíne ragyogó narancsvörös vagy bíborvörös.

A nyírlevelű körte pompás áprilisi virágzása igen látványos, a 1,5-2 centiméteres, hófehér virágok 5 szirmúak, 8-10-esével sátorozó fürtvirágzatba rendeződnek, az illatuk sajnos kissé kellemetlen. A vékony és hosszú, 2-2,5 centiméteres kocsányongömbölyded, fehérparaszemölcsökkel

sűrűn pontozott, barna színű apró körték fejlődnek. Érdekeségük, hogy a csészelevelek lehullanak a termésekről, így azok bogyszerűnek tűnnek. Az ún. almatermés belsejében sötét színű magok foglalnak helyet.

Gyorsan növekvő, közepes igényű díszfa, szabad állásban érvényesül a szépsége. Elviseli a napos fekvést, a meszes talajt és a kisebb szárazságot is. Viszonylag nagy helyigénye miatt inkább parkok, nagy kertek díszje. A díszfaiskolások kedvelt alanyfaja, mivel a többi körtével ellentétben nem karószzerű, hanem az átültetések szempontjából igen kedvező, dúsan elágazó gyökérrendszert fejleszt.

Sütöriné Diószegi Magdolna

A magkérő leveleket a SZIE KETK Dísznövénytermesztési és Dendrológiai Tanszék címén, 1518 Budapest, Pf.: 53, Sütöriné dr. Diószegi Magdolna várja. A 105 forinttal fölbélyegzett válaszborítékra írják rá: „Magot küldünk”.

Rágcsálóriasztók
Szabaduljon meg hivatlan vendégeitől!

- egér, patkány
- nyest, görény
- kullancs, bolha
- galamb, seregély
- vakond
- pele

Forel Elektronikai Kft.
2800 Tatabánya,
Kossuth Lajos u. 30.
Tel./Fax: +36 34 316 673
e-mail: spuri@spuri.hu
www.spuri.hu

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

„Milliók eledete, krumpli, fehérvirágú krumplibokor, lám, e damaszt-színű tájon oly édes az anyaföldhöz, bujni. Csipkés kis bokrai ezrével vonul az ősi krumpliföld, s összeolvad a berek égerzöldjével a sok foltnyi zöld.”

A rejtvény számozott négyzeteinek betűiből egy magyar költő neve és versének címe állítható össze. A fősorokban versének folytatását rejtettük el. Kérjük, a megfejtést küldje be címünkre!

Kertbarát Magazin
1591 Budapest, Pf.: 294.
vagy e-mailen:
titkarsag@kerteszeteszoleszet.hu
Beküldési határidő: 2017. szeptember 15.
A helyes megfejtést beküldők közül három nyertes könyvjutalomban részesül.

Május–júniusi számunk megfejtése: Szabó Lőrinc: Májusi éjszaka

„Láthatatlan kertek mélyéből / tengerként áradtak felém, / nagy, puha szárnyuk alig lebbent / és letelepedtek körém...”

A felajánlott könyveket Bartos Gézána budapesti; Marancsik Magdolna borotai; Péntekné Tatár Judit ócsényi rejtvényfejtőinknek postázzuk.

AKÁR A VÉGLEGES HELYÉRE

A nyírlevelű körte magvetéssel jól szaporítható. Késő ősszel a lehullott, megpuhult termésekből mossuk ki a magokat, s nyirkos homok közé rétegezve, nagyobb cserepekben vagy kisebb ládában tároljuk tavaszig, védett helyen a szabadban, vagy akár a hűtőszekrény aljában. Kora tavasztól elkezdhetjük a vetést, a magokat szórjuk kerti talajjal háromnegyed részig megtöltött cserepek vagy ládák földjének tetejére, s takarjuk be vékonyan, közel 1-1,5 centiméter vastagon földdel. Rendszeres öntözéssel gondoskodjunk róla, hogy a közeg ne száradjon ki. A kikelő növények már az első telet is a szabadban tölthetik. A magokat akár végleges helyükre, a kertbe is vethetjük.

Nyár; forróság?

Hűsítő árak!

-28%

-30%

-32%

-24%

Augusztus 4-5-6.

A legszebb mediterrán növények és virágzó csodák, díszfák és cserjék, exkluzív szoliterek és növénytartók hatalmas választékával várunk! Ráadásul 2017. augusztus 4-5-6-án minden növény árából annyi százalék kedvezményt adunk, ahány °C-t a hőmérő mutat! A minimális kedvezmény 24%!*

1000
EZER FORINT

Az Oázis Kertészet
ajándék kuponja

www.oazis.hu

A kupon 2017. július 21. és augusztus 31. között összes áruházunkban felhasználható, leadásával 5000 Ft értékű vásárlás esetén 4000 Ft-ot kell fizetned. A kupon más akcióval nem vonható össze, akciós árú termékre nem váltható be. Vásárlásonként egy darab kupon használható fel.

Kertészeti áruházaink szerte az országban:

Ajka Ipari Park, északi szektor; Budakeszi Szőlőskert Ipari Park (a Tesconál); Budapest - Pasarét Zilah u. 6; Budapest - Kőbánya Kőbányai út 47; Budapest - Rákosszentmihály Szlovák út 15; Budapest - Soroksár Helsinki út 80; Cegléd Külső-Jászberényi út 2; Csepel Mini Kossuth L. u. 15; Debrecen a Mömax és a Metro között; Diósd Diófásor u. 19. (Az Intersparnál); Hajdúnánás Mini Szabadság u. 50; Jászberény Nagykátai út 17; Kecskemét Budai út, a Tesco előtt; Keszthely Semmelweis u. 2; Mohács Pécsi út, Ipari Park; Monor 4-es főút 32. km; Nyíregyháza Korányi Frigyes út 204; Szeged Alkony utca 3; Székesfehérvár Holland fasor 1; Szolnok - Szajol 4-es főút 108. km; Tatabánya Erdész u. 39. (A Dózsakertben)

* A tájékoztatás nem teljeskörű, az akció további részletei a honlapon: www.oazis.hu

www.oazis.hu